

Quomodo in lese maiestatis crimine procedatur. In rubrica est magis traliter posita causa comodioris al legationis. et aduertendū est qd liber autenticorum diuifus est in nouem collationes. postea superuenit liber feudorum que. x. collationē vocam. postea supuenerunt ille constitutiones qd vndecim collatio nē appello: ipsasqz glosare volui ego Barolus de sacro ferrato ciuis pu sinus: vt multaytia que in eis sunt omnibus innotescerent: etiam ad laudem diuine recordationis dñi henrici imperatoris ipsarum collationum auctorū aut illustrissimi domini dñi karoli quarti romano: imperatoris nunc regnantis. Cui de bito fidelitatis ascrigor. quia me suorum consiliarioz et domesticozū numero aggregauit: et me: meosqz posteros quos legū doctores esse contigit legitimationis et concessione: vne etatis alijqz priuilegijs et gratijs decorauit. In nomine igitur dei omnipotentis ad laudem et reuerentiā prefati domini imperatoris suisqz aui. et studentū vtilitatem glosaui eas ordine infrascripto supponens queqd per me dicitur correctioni cuiuslibet melius sentientis. et quia textus est breuis: nullus me de glosarum longitudine inculpet. sunt enim multe glose ex quibus hec collatio multum vtilis redditur. Bar.

De reprimēdū. primo ponit causam legis condende. Secundo statutū generale in ordine procedendi in crimine lese maiestatis Tertio statutum speciale in modo procedendi contra contumaces. Quarto ponit clausulam derogatoriā. Quinto declarat ad quos casus extendat. Sexto quo tpe sumat vigorem. Multozū. s. cum multis crassantibz iudici a lege antiqua cōcedatur arbitrium vt possit penas augere. vt. ff. de pe. l. aut facta. s. si. et no. ff. de infra. l. quid ergo. s. pena grauior. ideo hoc casu hec. l. necessaria non videtur. Sol. antiqua iura dabant arbitrium iudici imponendi penam maiore maleficio liquidato. hec de nouo statuit circa modum liquidandi dans potestatem. et hec sez multitudine delinquentū est causa finalis legis pdede. vt. j. dicit. Ruptia. dēterminat verbū conant qd est. j. nec resoluit in cōditione: qd dēterminat verbū presentis vel preteriti tpsis sec. si esset verbū futuri tpsis vel respiceret futurum ipsa. vt. l. a testatore. ff. de cōdi. et demō. et de vsu. l. cui cū. quod tractauit. ff. de cōdi. et demō. l. i. C. totius fidelitatis. quedā est fidelitas que debet p:

ximo. scz nō offendere eū nec ei insidiari. ff. de iusti. et iur. re. l. vt vim. nō autē tenet eum defendere. vt not. ff. de reg. iur. l. culpa caret. Alia est fidelitas q̄ debet patri que qd etiā tenet defendere verbo: qd dz patri indicare que cognoscit contra eum. vt. ff. ad le. pomp. de parti. l. i. i. ff. et. l. seq. debet etiā ei reuerentiā. vt i titu. de obsequijs. nō autē repio qd qd teneat patrē defendere facto. scz opponēdo sevel simili modo. Tertia est fidelitas maior q̄ qd tenet dño suo que si solū tenet nō offendere sed indicare p̄bo et defendere facto. vt. r. col. de for. fidelit. c. i. et de no. fi. for. c. i. ista debet quis pncipi scz nō offendere: si scruerit indicare. qd p̄z qd p̄cū et tenet. vt. C. ad. l. iul. maies. qd qd in si. tenet defendere eū. ff. de re mili. l. oē delictū. s. si. he ergo hōz totius. qz tota si delicta. as debet pncipi. et cū de. i. ter. ris. C. s. sacrosan. ecclē. iubem. nullā

Fidelitas triplex.

Quomodo in lese maiestatis crimine procedatur. Henricus septim⁹ britania fauente gratia romanorū imperator et semper augustus.

Ad reprimēdū multozū faci nora qui rupertis totis debite fidelitatis habentis aduersus romanū imperiū in cui⁹ tranquillitate totis orbis

naue. et ibi no. et de eo scriptū ē. Dilige dñm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aia tua: et ex oib⁹ virib⁹ tuis.

Debite. iure diuino et humano. vt. j. dicitur. Habentis. sicut eni p habenas equus recte ducit. ita p fidelitate ducit subdit⁹ a dño: q̄ fidelitas hz duas habenas. s. i faciēdo q̄ fieri debet. et nō faciēdo q̄ fieri nō debet: vt nō dicit. q̄ duo pcepta sūt due habene p̄qz hō subditus ita ducit sicut equ⁹ et alia alia ducit p habenas: et ita p ista duo pcepta hō ducitur et pacific⁹ sit sicut equ⁹ p habenas qd timet: et fuerunt hec duo pcepta facta p̄mis duobus parentibus sup quibus pendent leges et pphete: et sup quib⁹ totū vtriusqz iuris corpus fundatum est. vt not. ff. de iusti. et iure. l. i. et id bene dicit habentis. In tranquillitate. hoc p̄z. nā cū imperiū fuit i statuz tranquillitate tot⁹ mūdus fuit in pace et tranquillitate vt tpe Octauiani augusti. cū autē imperiū fuit pstratum insurrexit dira tyrānis. et hec fuit huius opusculi cā finalis.

Tot⁹ orbis. cōtra. qz maior pars mundi nō obedit pncipi. So. illud de facto. sed de iure sec. sile habem⁹ de Daniele. ix. c. vbi de Nabuchodonosoro: q̄ erat vniuersalis impator sic ait. Tu rex regū es. de celi regnū fortitudinē gloriā et imperiū dedit tibi. et oia i qd⁹ habitaret filij hoim bestias agri et volucres celi dedit i manu tua. et sub ditto ne tua vniuersa constituit. et intelligendum est de iure. qz de facto non obediuerunt sibi oia. vt legit in cronici. vt i. d. c. p. glo. Itē. qz i terr⁹ ecclē nullā hz iurisdōnē. vt l. c. pastoral. et de re iudi. l. cle. So. ecclia hz ex donatione pncipis etiā eius q̄ hāc legē condidit. vt in. c. i. et de iure iur. i. cle. yñ ipse pnceps h̄re videt. vt in. l. i. s. oia et. C. vete.

Impa toti de iure tot⁹ mūd⁹ subest: hz de facto sec⁹.

in. enu. vel licet alicuius particule dñi non sit suum: tñ verum est qđ hic dñ. sicut dicitur dominus gregis etiã si vnã pecus non sit suã. vt. ff. de rei ven. l. ij. r. iij. et p hoc Impa: p3 qz imperator recte dicitur dñs mundi. f. vniuersalis. li totus evnt cet singulares sint domini prediorum suoz: vnde a pos uer salis fessor ipse possit domin9 vendicare mundũ totius vt. l. bene a senone mundi. C. de quadri. prescri. et. ff. ad. l. rho. de iac. l. de precatio nec est opus qz dicamus qz oia sint

regularitas requiescit: hostili animo armati conantur nedũ humana: verum etiam diuina precepta quib9 iubetur qz om nis aia romanozũ principi sit subiecta bsceleratissimis facio rib9 r assiduis rebellioib9 de moliri. ne ex eoz abntia in de sua quo ad protectionem r. vt not. in pstitutiõ. ff. in pn. qz imo vere omnia sunt ipsius: si vniuersaliter consideretur. Vel tertio inherendo opinioni sancte ecclesie: primo fuit imperiũ babylonis. secundo fuit imperiũ persarum et medozum. tertio fuit imperiũ grecozum. quarto fuit imperiũ romanozũ. vltimo adueniente chusto istud romanũ imperiũ cepit esse chustii imperiũ: r ideo apud chustii vicariũ est yterqz gladius. f. spiritualis et temporalis. chustius em est lapis abscissus sine manibus. cui9 regnum non dissipabitur. de quo prophetauit Daniel in dicto. c. ix. vbi hec omnia imperia describuntur expresse. dic ergo qz ante chustũ imperiũ romanũ dependebat ab eo solo. r imperator recte dicebatur qz dñs mundi est: r qz omnia eius sunt. post chustũ vero omne imperiũ est apud chustũ et eius vicariũ. et trãffertur per papã in principẽ secularẽ. vt est de elec. c. venerabilem. vnde si dicimus omnia sunt imperij romani quia tunc chustii: verũ est si referamus ad personã chustii. si vero referamus ad personã imperatoris secularis: non proprie dicitur qz omnia sunt sua vel sub sua iurisdictione: qz non terre ecclesie. illas em sibi reseruat papa in quo principaliter est imperium. in hac ergo constitutione si se retulit ad imperiũ: vel si se retulit ad personã suã locutus est caute. non em dicit qz totius orbis iurisditiõ sit sua. sed qz totius orbis regularitas in eo requiescit. nam et terras ecclesie ipse habet certo modo regulare. f. defendendo eas et seruando in deuotione ecclesie. vt iurauit in. c. i. e. de iureiurã. in cle. et hoc pro nunc transitorie dico. qm opus perse requirit que dico. quare sic credo tenere ecclesiam. sic credo imperatores sentire: et si male hoc vel aliud intelligerem sum paratus corrigere.

a **H**ostili afo. i. nil debentis subiectionis r reuerentie fm hugo.

b **S**ubiecta. ad romanos. xij. c. sed ibi nõ dicit roma: notũ principi s3 ptãtib9 sublimioribus. S3 de illo intel ligendũ est sub quo rps voluit nasci et crucifigi. hoc imperium ecclesia approbat r.

c **F**acinozib9. i. cõspirationib9 in mala parte. vt not. ff. de publi. l. quante. et facit. C. ad. l. iul. maiesta. l. quisquis in principio.

d **R**ebellionibus. quid sit dicitur. f. proxi.

e **A**bsentia. hucusqz posuit cam impulsuã. i. vnã cam finale seu rone legis condende. nsc ponit aliã hoc modo pmo quod tpe facte legis multi conabatur contra impa tore. r hec fuit cam impulsua legis nõ finalis. qđ p3: qz cuz lex ista sit vniuersalis r ppetua cũ r futura facta respicit: illa facta pntia vel futura nõ sunt ei9 cui9 cam finalis. tedit em ad aliũ finẽ. sic. ff. de postu. l. i. s. serũ. r in aut. d nõ ali. f. pn. col. ij. r in ob9. l. relatis ad singulas psonas. qz tñ vni uersalr intelligũt. vt in. l. pñ. C. in fi. r. ff. d legi. l. nõ singu lis. r nõ si ista cam cessaret: qz nõ essent multi s3 pauci sic de

linquẽtes: nõ cessaret leges. vt in. d. s. serũ. r p3 ex hac lege q loquit etiã qñ pñũ pcedit r qñ casu sub criese ma iestatis. r si in aliq lege vniuersali vel coi vel municipali poneret aliq cam impulsua nõ posset opponi qz illa cam non sit pã: qz nõ nocet. vt. C. de fal. cã adiec. l. i. r de condi. r de m. l. cũ tale. s. fal. sam. r p3 ex pdict9 sec9 si pnceps ali: qđ priculariter rescriberet: qz tñc factũ vnicũ sup quo scribit possit eẽ cam finalis rescripti. vt

C. si pñus vel vti. pu. l. pscriptiõ. r de diuer. resp. p totũ. idẽ si ciuitas vel ordo decurionũ aliqđ spãr ordinaret su per qđã factõ nõ hõ: esset em decretũ ambiciosum. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. ambiciofa. Posuit em vnã cam finale im pator seu rone legis pdende dũ dixit ad reprimẽdũ mul toz facinoza. Ista em nota vniuersalis ppetua r futura re spicit. r est fins ad quẽ tedit impator. r hoc appet ex na: tura gerũdij q est vt cũ ponit in accusatio significat cam finale. ff. de dolo. l. i. s. i. in diffinitõ doli. et de tutele. l. i. i. gerũdij diffinitõ tutele. r ff. ad exhi. l. iij. s. i. licet qñõ significat positũ modũ. l. qđ dieb9. s. i. ff. de cõdi. r demõ. s3 certe ille mod9 cũ actõ. nõ est cam finalis ibi: s3 mod9 appellat qñ cõtinet onus ex plicãdũ ab eo ad quẽ refertur: vt ibi dicit. idẽ si ponat i ca su genitiuo cũ hac dictiõ cam: vel cũ hac dictiõ aio. vt. ff. ad. l. cor. de sic. l. i. in pn. r in. s. i. r. ij. r. C. eo. l. is q cũ telo. nũc aut impator ponit duas alias cam finales. f. ne pces sus vel snã retar def. Itẽ ne talia maleficia remaneãt im punita: s3 cũ in. l. sint plures cam finales an reqrat qz oẽs pcurrãt. glo. e. de resp. c. i. aut qlibet cam p se est sufficiens ad producẽdũ effectũ r sufficeret vna: r tunc pũcta ponit p dũctã. vt. l. sepe. ff. de ver. si. als reqrit pcurfus oĩz qđ verũ est qñ in. l. ponunt plures cause: hoc est plura facta ex qbus d3 seq iuris effect9. tñc em de facili cognoscãt an qlibz factũ de p se sit sufficiens ad pductionẽ effect9 iu ris: cũ ius certũ sit. vt. l. ij. ff. de iur. r fac. igno. S3 qñcũqz lege ponit ples cam hoc e ples finales effect9 q ex lege scq sperant. vt in. l. ista. r iũ an oẽs requirant est dubiũ. sed qñ illi effect9 sunt separati r distincti sufficit alterã et illis causis adesse. vt in. l. de nup. s. affinitatis. r no. ff. de his qui no. infa. l. liberoz. s. i. r de pui. cre. si vtri. s. in bonis S3 si ille plures cause r plures effect9 tendũt ad idẽ: r tñc si vna cam ponit vt rã: alia vt rã rã: vel vna ponit tanqz maior: alia vt minor ad probãdũ idẽ tñc vtraqz redit. ff. solu. matrimo. l. i. et de peti. heredi. l. sed si lege s. item si rem. et hoc apparet h: nam pũma ratio seu causa finalis est maior ppositio. alie due quelibet per se facit minorẽ hoc modo dicit impator. Nos intendimus ad reprimẽdũ multozum facinoza r. sed ista reprimuntur si sententia et processus non retar dentur. ideo statuit qz procedi possit contra absentes. Alio modo coniungitur r cum secunda causa. Tertia est si coniungitur cum prima intendimus ad reprimẽdũ talia facinoza. Sed ista reprimentur si non remanebunt impunita. ideo statuit qz possit procedi summarie et de plano: vt ei videbitur. et sic facilius inueniatur. prima ergo causa generalis est: et respicit vnum effectum cum qualibet earum. et ille respiciunt separatos effectus: vna ne retardetur alia ne punitio extingatur: et habet locum siue procedatur contra absentes: siue contra presentem. vt. f. pãtebit: r non extenditur hec lex ad alium casum ex identitate rationis: quia contra ius commune est. vt. l. quod

Cãmlfi
nalẽ de
notat
gerũdij
positũ
actõ.

et ad turpil. l. i. §. accusatio. ibi nulla erit et licet ille §. faciat contra: quia est necessaria abolitio: vt ibi. et de accu. l. libellorum. §. q. si libelli. ergo videtur accusatio aliqua. So. licet accusatio sit nulla: tamen qualifqualis est salte de facto: ideo est necessaria abolitio: vt ibi p. 3. sed hic requiritur q. accusatio sit rite facta in forma sua: vt supra ea possit pcedi §. forma huius. l. facit quod nota. ff. de fur. l. si quis. §. i. Bartolus de foro ferrato.

inquisitionem seu denun-

a Inquisitione hoc ius est noui. na de iure coi non potest procedi per inquisitionem nisi in certis casibus no. in l. ij. §. si publico. ff. de adul. et ibi dixi q. quattuor sunt regule in quibus potest procedi. prima per officia denunciationis. l. diuus. ff. de custo. reo. et C. de accu. l. ea quide. et de decu. l. i. lib. xij. Secunda regula est propter incidentem cognitionem iuris: na vbicq. iudex cognoscendo principaliter reperit incidenter delictum esse commissum potest de illo cognoscere. vt hic est casus. et in d. §. si publico. et C. si aduer. li. l. pe. et de conditio. ob tur. cam. Leuitandi. et de calu. l. pe. Tertia regula propter precedentem generalem inquisitionem. na vbicq. iudex inquirendo generaliter de malefactoribus reperit aliquem deliquisse: potest ad inquisitionem speciale descendere. vt. l. congruit. ff. de offi. p. si. et ad. l. iul. pecu. l. iij. et in aut. d. col. §. iudem. col. ix. Quarta regula est propter magnam offensionem. vbicq. est crimen committitur coram iudice: iudex potest super illo per inquisitionem procedere. vt. C. de calu. l. i. et de testi. l. nullum. et de probatio. l. penul. et idē eadē rōne in omnibus delictis que committerentur coram iudice. alis non potest procedi per inquisitionem de iure coi. l. rescripto. §. si quis accusator. ff. de mune. et hono. Sed speciale est hic vt nulla ex pre dictis regulis accedente possit procedi vt hic. de iure canonico potest procedi per inquisitionem precedente fama vt est de accu. c. qualiter et quando. et de symo. c. licet hely. Sed tunc hoc est speciale: q. procedi possit etiā fama non precedere: vt hic patet. q. sufficit quociq. modo dicatur et probatur. §. l. p. vbi publice vel occulte. sed est in accusatione requiratur solēnia accusationis. vt. §. dixi. quare non requiruntur solēnia inquisitionis: R. h. solēnia accusationis intelligo circa formā ipsius: vt dixi. q. aut in inquisitione pcedat aliqd predictorum non est de forma inquisitionis: sed est vt aliqd antecedens et processus valeat si non opponatur. est de accusa. c. i. lib. vi. sicut testamentum est testamentum sū sui formā. licet testator dicatur filiūssa. vel seruus vel quid simile. vt. C. de edic. diu. adri. tol. l. ij. secus si in ipso deficeret heredis institutio. Sed an forma inquisitionis sit sicut forma accusationis. glo. insit. de pub. iudi. in p. n. dicit q. non. Innocen. idem est de pur. ca. c. fi. Jaco. de bu. insti. de ac. in p. n. dicit q. eadem forma et eadem solēnitias requiritur: preterq. in inscriptione ad penam talionis. quia cum locum accusationis subeat inquisitione. vt. l. i. §. hec actio. si quis testa. l. esse ius. fu. et hoc plane quātum ad hoc vt inseratur locus et tempus eodem modo: quia non debet in tanto crimine vagari. vt. ff. de in iu. l. p. reor. editit. in p. n. et de dolo. l. idem erigit. facit fatoris. quia si idem delictum opponitur per modum exceptionis. l. ij. §. i. ff. de doli. exceptio. et est de electio. c. vt circa. li. vi. dixi plene. ff. de exceptio. li. nec obstat est de procura. c. si. et quod ibi per Inno. quia ibi fit inquisitio contra certam personam: tamen generaliter quo ad delicta. secus si fieret de speciali delicto. item accusatio debet in scriptis

Judex p iquisitio

offerri. vt. l. libellorum. de accu. et C. de lit. contest. aut. offeratur. sed cum inquisitio non offeratur iudici: sed ipse inquirat non est necesse q. prius formentur in scriptis et postea redigatur in actis. et quo sequitur q. si in processu non apparet quando fuerit exhibita accusatio non valet cum sit de substantialibus. vt dicta. l. libellorum. et no. C. de ac. l. i. cau.

ciationem b summarie et

ds. Sed si non apparet dies inquisitionis formate non videtur processus: quia dies quo quis citatur super inquisitione. vel dies quo respondit illi potest dici dies formate inquisitionis cum iudex semper inquirat: sed non potest dici dies exhibite accusationis et hoc non pertinet ad iudicem: multa alia dixi circa materiam inquisitionis in d. §. si de publico.

b Denunciationem de iure antiquo non admittitur denunciatio nisi per officialem. vt. l. diuus. de custo. reo. et C. de accu. l. ea quide. et ff. de offi. prefec. vbi. l. i. §. sane. de iure canonico admittitur denunciatio precedente caritativa monitione. vt est de iudi. c. nouit. et est de symo. c. licet hely. hec ergo lex introducta nouum in hoc crimine: quia per denunciationem factam a quocq. possit procedi. de officialis denunciatione: et de ista materia plene dixi in dicta. l. diuus. Sed de isto denunciatore primato dico q. habet vim cuiusdam mandatoris seu instigatoris. ideo desistendo incidit in turpil. vt. ff. ad turpil. l. i. §. incidit. et. l. ab accusatore §. denunciations. co. titu. et si desinat denunciator impune iudex ex illa causa dimittit processum sicut delator mandatore subtracto. vt. ff. de iu. fil. res. q. §. si. quod est verum si in procedendo fuit nominatus denunciator: alis secus. ff. de iu. fil. l. de eo. ergo hic potest procedi ad denunciationem alterius denunciante non neminato. vt. d. l. de eo. quia ex mero officio iudicis proceditur Item cum in casu illius. l. isti tres modi procedendi sunt eque auxilia ordinaria: puta q. si pendente inquisitione ex officio vel per denunciationem superueniat accusator non debet recedi ab inquisitione cum esset ratio quā ponit Dy. in regula actus legitimi. de regu. iu. lib. vi. Et qd si ex forma statuti conceditur q. iudex generaliter possit ingredi de crimine. de hoc dixi in. l. si maritus. §. fin. ff. de adul. et hoc de denunciatore que fit ad vindictam publicam. ad priuam vero quandoq. denunciatorem iudex procedit in his qui agere non possunt de iure: vt cum seruus a dominis opprimatur. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. ij. et de off. prefec. vbi. l. i. §. quod autem. Item ad denunciatorem patris vel patroni conueneris de filio vel de liberto. vt. d. l. i. §. cum patronus. et de offi. procon. et le. l. ne quicq. §. de plano. Item quando homines humiles opprimuntur a potestate vel eis aliquid aufertur vel ab eis pmissio vel cautio exigitur. vt. ff. de of. p. l. illicitas. in p. l. et quasi per totam. l. et hoc sentit spec. in titu. de denun. §. quis denunciare. et Jo. an. in. c. nouit. et de iudi. vbi dictas. l. sic intelligunt: qd est notandum. quia ad boni iudicis officium pertinet facta et querela de predictis ex officio eius procedere: cum tales per se ipsos iurare non possunt vel non audent. qd placet: quia interpretatione adiuuandum est quod reipublice utilitatem continet. Est et alia denunciatio priuata que locum habet in foro ecclesiastico inducta per legem euangelicam. vt. d. c. nouit. de iudi. que quotidiana est. et per eam multa q. sunt iuris ciuili remedio destituta reparari possunt. ideo ea prosequo: declarando quedam ab auctoibus iuris canon. intacta. in hac etiam requiritur q. quis primo moneat

aduersarium suū qui peccat in eū inter seipsum solū bicē do q̄ cū in eo peccet retinendo rem ad eum pertinentem. vel non soluendo ei tantam quantitatem sibi debita: q̄ creat de peccato: q̄ si non faciat iterum dicat idē adhibito vno teste: vel duobus testibus: q̄ si non faciat tunc dicat ecclesie. et sic ad forum ecclesiasticū recurrat petens q̄ cum peccet talis in eum de tali causa requisitus et mo nitus fuit prima requisitione et secunda s̄m doctrinam et regulā euangelicā emendare neglexerit et exire de peccato in periculum anime sue et etiam contra conscientia imploret eius officium vt eum ad penitentiam cogat. vt in dicto. c. nouit. super hoc denunciatione offertur libellus: his contestatur: et sententia in scriptis fertur s̄m hostii. et Jo. and. in. c. nouit. licet in dicta decre. dicatur q̄ procedatur de plano. q̄ quid imporet. J. dicit. et contra personas sic denunciates non potest opponi q̄ sit infamia si tamē sit corruptus de crimine potest s̄m Inno. et omnes. potest autem opponi q̄ est criminiosus seu in peccato mortali: qualiter enī mouetur bono zelo ad correctionem alterius qui non est coreptus s̄m Ber. et Inno. Sed Jo. and. dicit q̄ in hoc genere denunciationis vbi prosequitur quis propriū interesse admittitur etiā criminiosus. nec ei ob. ex. cōmunicatio vel alia expoliatio vel depredatio. vt in ca. cum dilectus. r. c. ff. de or. co. vel alia p̄iudicialis exceptio. quod dicit vt in. c. nouit. super vlt. glo. per eum cōtra ipsam denunciationem. Opponitur q̄ potest etiam haberi super eo regressus ad iudicem secularem. nam non debet iudex ecclesiasticus cum indistincte admittere: q̄a non nisi in defectum iusticie vel crimen sui natura sit ecclesiasticū: vel ratione pacis vel iuramentis: vel quando crimen est notorium: vel quando non auditur in iudicio seculari: vel quia est obligatio naturalis tantū: vel quando hanc proponit miserabilis persona et depressa. vt in dicto. c. nouit. de iudi. r. de pac. qualiter. lxxvij. dist. p̄ totū. et de foro cōpe. c. licet. vide ad hoc nota. per Ber. in. c. ex te note. per torum. als si indistincte admitteretur periret tē potatis gladii iurisditio et omnis causa per hanc viam deferretur ad ecclesiā. et ita dicit Ber. de reli. domi. c. religio num. et ita tenet Jo. an. in dicto. c. nouit. hoc q̄ dixi de obligatione naturali tenuit Inno. in dicto. c. nouit. s̄m cuz illud q̄ deducitur pro falcidia vel trebellianica sit naturale debitum. vt no. C. de iur. et fac. ignoan. l. cum quis. r. ff. de condi. inde. l. i. r. de reg. iur. l. cuius per errorem. ergo ille qui retinet peccat mortaliter. contra eum posset p̄cedi per formam huius denunciationis: sed hoc videtur contra. c. raynuttius. r. c. raynaldus. c̄f. de testa. vbi papa pronūciavit has q̄rtas posse retineri. Et dico q̄ ea q̄ dicta sunt de obligatione naturali intelligūt b̄ naturali qua q̄s tenet eo ipso q̄ q̄s locupletatur cū aliena iactura: q̄ q̄s alienum est peruenit ad eum. vt. l. nam hoc natura. ff. de condi. inde. vel de ea naturali que originem habet ex consensu: vt ex pacto nudo vel iureiur. interposito ab alio q̄s a liberto. vt. l. iureiurā. in p̄n. de ope. li. r. de fideiur. l. si q̄s pro co. in p̄n. Idē puto de eo qui promittit ei qui stipulatur alteri. vt. l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. ob. r. q̄s ibi no. secus de ea naturali que a consensu non habet originem. vt in eo quater maleficio obligatur ad penam. vt. l. non solum. §. i. ff. de iniur. In proposito heres dicitur teneri naturaliter hoc est habito respectu ad p̄cipia iurif gentium quo iure dicta quare deductio non erat inuenta: non autem ex consensu: quia testator nunq̄ consensit q̄ ipse obligaretur nec etiam heres ad eundem hereditate quia habuit vel habuisse presumitur animum q̄ voluit vti beneficio legis. Item nil habet de alieno: quia legata

rii et fideicommissarij certant de lucro. non autem petijt q̄s suum est vel fuit. Vel dic q̄ naturalis obligatio non subest in eo q̄s per falcidiam venit deducendū s̄m p̄e. vt refert Cy. in dicta. l. cum quis. de iur. et fa. igno. quod nō placet. vt plene dixi in. l. i. ff. de condi. inde. sed quid de obligatione que tollitur prescriptione? Rñ. tunc actor auditur a iudice ecclesiastico per modum huius denunciationis: quia ei denegaretur audientia in foro seculari. Sed tu dices prescriptione tollitur naturalis et omnis eius effectus: non autem potest tollere naturalem obligationem quam retinendo incidit in peccatum mortale. sed eo casu quo prescriptio tolleret naturalem s̄m ea que dixi in. d. l. si. in p̄in. §. rē ra. ha. tunc cessaret hec denunciatio. Quid de filiofam. tuto exceptione macedoniana an possit conueniri hac denunciatione cum naturaliter et ciuilitate teneatur: licet obstat exceptio. puto q̄ nō: quia hec exceptio descendit ex delicto creditoris circa illud commissio. vt. ff. ad mace. l. i. vnde potest opponi etiam denunciatio. vt. §. dictum est p̄ Jo. and. dum dicitur vel alia p̄iudicialis exceptio. idem puto in qualibet alia exceptione propter odium vel delictum creditoris cōpetente vt doli vel similibus. se et de condi. inde. l. qui exceptione. Sed si creditor non reliquisset: tunc ei iure communi subueniretur. vt. ff. ad macedo. l. si quis patrem. Quid de muliere iura velliciano? dico eam non posse conueniri hac denunciatione et etiam soluens repetat s̄m cano. c̄f. de solu. c. fi. r. ibi no. licet cū teneatur naturaliter: tamen datur ei exceptio equitate p̄dicta naturali propter suam imbecillitatem et fragilitatem vnde illa naturalis non habet efficaciam. idē puto in pupillo eo casu quo obligatur naturaliter tūm non possit conueniri per viā huius denunciationis cū illa naturalis nō sit efficax. q̄s p̄z. q̄s quousens ille de daret etiam si soluisset restituitur ex dicto de minoribus naturali equitate inducto. vt. C. si aduer. sol. l. si. r. ff. de condi. inde. l. iteridum. r. de in integ. resti. l. i. r. idē dico in quocunq̄ casu si aduersus ciuilem vel naturalem obligationem daretur restitutio. obligatio enī naturalis eliditur per exceptionem descendentem ex illa equitate naturali. vt. l. si vnus. §. p̄a ceus ne peteret. ff. de pac. et ideo validior est obligatio naturalis sola cui nulla obstat exceptio: q̄s ciuilem et naturalis cui obstat exceptio: vt no. ff. de edpen. l. q̄s q̄. nā p̄ exceptionē etiā elidit naturalis obligatio. q̄s d̄ tuto excep. rei tu. quā glo. dicitur inducā magis ad rigorem turis seruandū q̄ ex equitate. vt no. ff. de p̄di. inde. l. qui excep. nō. r. l. iul. r. C. de iur. et fac. igno. l. cū q̄s. videtur q̄ eū esse equitatis et sic naturalis nō eliditur. vt. d. l. iul. possit pueniri p̄ viā huius denunciationis: q̄s peccat mortaliter. p̄ra immo nō est locus huic denunciationi: q̄s peccet mortaliter nō tamē potest cognosci p̄ iniam cum semel sit cognitum. vt. l. si quis cum totum. §. plane. ff. de excep. rei tu. r. §. si ancillam. r. de re iudi. l. post rem. simile de eo q̄s est decusum p̄ iusturādū. vt. d. l. post rē. §. i. r. de iureiur. l. nā r. postea. §. i. pro q̄ facit nā in certis casib⁹ nisi p̄mittit vt. p̄ t̄m l. fa de nono reperta datur restitutio. vt. ff. de iudi. l. imperatores Modus probandi hanc denunciationem hic sit. vt prima denunciatio probetur per se ipsam cum dicat: corripe eū inter te et ipsum solum. Sed enī denunciatus poterit probare q̄dū. q̄s videtur de facili: q̄s possit probare rex fracie q̄ rex anglie nunq̄ fuerat ei locus. s̄m p̄m p̄m ois prima denunciatio dicit fieri p̄ seipsum et si si heret interueniret or gano. s̄m p̄a vel secreto nuncio. vt. ff. de consil. pecu. l. q̄aū §. si. et. l. sequē. hui⁹ contrarij quodāmodo impossibilis est

probatio. Secunda denunciatio est ap probanda p se r vnu
 Duob⁹ aliū legitime deponenū. vel per se et duos alios: cū dicit
 regula- adhibe tecum vnu vel duos. cū in ore duorum vel triū stet
 riter cre- omne verbum. Tertia denunciatio que fit ecclesie proba
 datur. tur per ipsum libellū denūciatorū datū ipi iudici ecclesia
 stico. Quarta scz peccat in eti: pbat probado q demer rē
 suā: vel q est suus debitor. hec autē eliditur hoc modo di
 cit denūciatus nō pertinet ad te cognoscere iuste vel ini
 iuste detineā. hoc autē scio q teneo nō cōtra cōscientiam.
 et hoc sufficit vt vltra ecclesia nō procedat. licet enim prob
 bet q res fuit ista vel sibi debita: potuit desinere: r sic non
 sequitur q contra cōscientiam teneat: licet quando ordi
 narie agitur sufficit. pbat suū vel sibi debitū nisi aduer
 sarius probet cōtrarium: sed in hac denūciatione satis est
 si denūciatus aliquā iustam causam allegat quare contra
 conscientiam nō teneat: licet causam nō pbat. r dicitur
 eni sibi ad purgandū cōscientiā suā nisi scādalum vel pub
 licū peccatū et manifestū sit. tūc eni debet de satisfactōe
 p̄bare sū Innocen. Sed hōst. cōtra. qz si semel fuerit me
 um vel michi debitum: adhuc presumitur nisi probet cō
 trarium. vt. C. de proba. l. siue possider. Jo. and. videtur
 stare dictis Innocen. Tu dic si denūciatus dicit se nō te
 nere contra cōscientiam suam r nullā causam allegat: nō
 sufficit. vt. l. qui interrogat. de peti. here. Idem si allegat
 causam iniustā. vt. l. necyllam. §. i. eo. u. sed si allegat cau
 sam iustam: tunc siquidem causa est dependens ex co fa
 cto quia dicit se soluisse. vel si negat positiones denūcia
 tionis videlicet q esset suū vel sibi debitū: et probatū est
 cōtra eū: nō debet postea credi assertioni sue. vt. ff. de pba.
 l. cū de indebito. r extra de solu. c. si. r. C. de nō nume. pe.
 aut. cōtra qui p̄pūā. cum si cōscientia eni alteri⁹ non de
 bet probari nisi ex indicis. vt. C. de dolo. l. dolū. si d istud
 est indicū legitimū et lege pbatū. Si vero cōfessus est in
 tentionē actoris. f. iussit suū vel sibi debitū. dicit tñ se emis
 se vel soluisse vel quid simile: tunc si denūcians nō pbat
 intentionē suā aliter q̄ tali cōfessione debet dari dicto ei⁹
 ad excusationē cōscientie sue. vt. C. de testi. l. si q̄s testib⁹. et
 de sen. r iter. cū papinian⁹. r de iureiur. l. eū q̄ in prin. Si
 autē denūciator potest r vult aliter p̄bare q̄ ex cōfessio
 ne denūciati: tunc cessat talis presumptio: qz forte ideo cō
 fessus est qz sciebat posse probari. hoc probat in glo. in d.
 leum qui. in prin. igitur tunc erit recurrendū ad cōiectu
 ras. f. cuius vite cuius cōditionis est iste denūciat⁹ vtrum
 eius assertioni bz credi. vt. l. non oēs. §. a barbaris. de re
 mili. hoc etiā p̄det ex quāritate rei p̄ctue: vtrū sit magna
 vel parua. ar. eius q̄b not. in. l. admonēdi. ff. de iureiur. §. 3
 si causa quā allegat est talis que ab ei⁹ facto non p̄deat:
 et sic dicit se habere ab alijs: et an debeat eis credi. viden
 dum est qui sunt illi a quibus habuit r cuius opinionis
 r vtrū hoc dixerit ante litem motā vel post. arg. extra de te
 sti. c. licet. ex quib⁹ etiā puto q si hoc habuit a procurato
 re suo cui hoc mandauerat fati sit. vt. ff. de procur. l. quod
 vulgo. Idē si defunctus scriptū reliquit: recte ei creditur he
 res ad excusationē sue conscientie. vt. l. qui cum maior. §.
 pe. ff. de bo. liber. Idem si aliqua indicia legitima appare
 ant ex quibus pars possit informare cōscientiam suam.
 vt. l. marit. §. lenocinium. in prin. ff. de adul. Si vero infor
 maret cōscientiam suam ex presumptionibus non legiti
 mis non excusat. licet enim nō teneat contra cōscientiam
 suam: habet tamē sū conscientiam erroneā r sic peccat:
 nisi cōscientiam erroneam deponat et deponere cogetur.
 vt extra de sen. excō. c. inquisitionis. vbi probat hec distin
 ctio. Sed tu dices. non per hoc pbat denūciatio que di
 cit q peccat in me retinēdo meū vel michi debitū. nā ap

paret q non peccat detinendo: sed erroneā cōscientiā ha
 bendo: sed certe finaliter in hoc peccat heres q retinet: et
 sic videtur probata denūciatio: sed qualiter peccat heres
 in eo q defunctus tenebat cōtra cōscientiā: rñ. forte ipse
 heres scit. et sic cōtra cōscientiā retinet. si vero ignorat: tūc
 prius heredi notificandū ē salter q in ei⁹ cadat notitia
 vel cadere debeat. vt. l. q̄b te. l. cer. pe. et. ff. de posi. l. si q̄s in
 ficiatus. et postq̄ notificatum fuerit debent fieri denūcia
 tiones. nam textus dicit q si peccauerit in te frater tuus
 r. prius ergo debet p̄cedere peccatū q̄ fiat denūciatio
 Sed si heres nō patiat se certifiari: certe in hoc peccat r
 p̄inde est ac si certificatus esset. ar. ff. quod vi aut dā. l. i. §.
 aristo. sententia autem super hac denūciatione fertur: q
 si reperitur denūciatus peccare i denūciatione precipi
 ei q̄ exeat de peccato. et ad hoc per sententiam excommuni
 cationis compellitur. vt. d. c. nouit. et no. q̄ solū in his tri
 bus modis procedendi loquitur hec cōstitutio. f. p̄ccu
 sationē in iustitionē et denūciationē. in alijs vero mo
 dis procedendi vel per exceptionē nō immutatur. de quo
 dicitur dicit. ff. de adult. l. i. §. si publico. et istis tribus mo
 dis p̄cedēti attribuitur iste tres qualitates q sequuntur
 c. Sumarie. summa. i. breuis. vel summa. i. prima. vt not.
 ff. de sta. ho. l. summa. et sic summarie. i. summatim vel bre
 uiter vel primarie vt ostendat. hec materia tangitur per
 glo. in. l. i. §. sciendū. ff. ad exhi. et i spec. de offi. iudi. §. po
 stre mo. vbi ponit tractatū Jo. fazoli de p̄sis. §. ad maio
 rem daclarationē dic q hoc. f. vt summarie cognoscatur quā
 doq̄ ad iur. tott cause: quādoq̄ vni articulo. de primo in
 telligere debemus circa ordinem procedendi summarie
 id est bre uiter. Et hoc q̄ dico bre uiter nō intelligitur di
 minutue. sed ita q̄ totā substantiā cōprehendit. vt. l. i. ff.
 de reg. iur. et ideo qui aliquid dicit in summa oīa mēbra
 principalia ponit. vt. ff. de condi. inde. l. in summa. vbi p̄
 ceditur summarie tunc cōtestatur lis: subaudi forte si sen
 tentia tribuit ius finale: alio secus. ex hoc dico q in p̄ces
 su nil debet etiā de substantialibus omitti. r ideo libellus
 debet esse ita plene formatus sicut et quādo ordinarie p̄
 ceditur. ff. de exhi. l. i. in prin. Item cōtestatur lis. l. tigni.
 §. si quis non possideat. et §. idem scribit. et l. iulianus. §.
 proinde. ff. ad exhi. Item sententia diffinitiuā datur.
 vt. l. i. §. p̄terea. ff. ad exhi. et de in litē iuran. l. i. actio
 nibus. in prin. et. ff. de libe. agnoscen. l. si quis a liberis. §.
 si quis ex his. licet quidam dicāt q̄ illa est sententia iter
 locutoria vt ibi tangitur sū Buil. sed glo. C. cōmi. v̄ p̄pi.
 l. i. innuit q̄ in his sūmarijs non requiratur ordo. q̄ nō
 placet per. d. ll. Expediatur autē iste p̄cessus bre uiter. qz lz
 als non possint dilaciones breuiari nisi cō cognita. rñ h
 abbreviandi illa sola est causa sufficiens q̄ cā bz agitari
 sūmarie. vt. ff. de re iudic. l. i. in fine. non tñ ita p̄t abbe
 utari vt p̄bōnes legitie p̄cāt: hoc eni p̄dicitur cause co
 gnitionē q̄ nō p̄t: qz cause cognitio est de substantia iu
 dicij. vt. C. cōmi. v̄ p̄pi. l. iudex. et. l. fina. et nota. C. de sen.
 l. prolatam. si d ea que sunt de substantia non possunt o
 mitti per hoc quod dixit summarie vt dictum est. ergo r. c.
 probatur extra de ver. signi. c. sepe. in cle. In hoc proces
 su si exceptiones opponantur que requirant altioem in
 daginem: siquidem possunt per alium iudicem examina
 ri per iudicem non admitterentur. sed in alio iudicio scr
 uabuntur. vt. l. si ille a quo. §. si de testamento. ff. ad t̄reb. r
 l. i. §. ibidem. ff. ad exhi. Si vero in alio iudicio examina
 ri nō possunt: etiam in illo examinātur. vt in d. §. ibidem
 in fine. et ita intelligit glo. dum dicit de excep. questio
 pro possessione retinenda: sed posse resp̄uere illa que non
 possunt alibi examinari aufertur ius partis et etiā cogni

tio tolleret qd nō pōt: vt dictū est. illa autē non de habere
 aliozē indagat q pōt examinari infra tātū ipsa lra qdū
 pūncipalis pccūsus expedit: etiā si hoc nō opponeret. vt
 l. si is a quo. in pn. ff. vt in pos. leg. Itē sicut in his casibus
 in qbus ordinariē agit qd citatur pemptorie. ita et in istis
 casib⁹ vbi agit summarie. qd p3 in infpositiōe pmi decre-
 ti et scōi qd summarie fit et oportet q pcedat pemptorium
 vt. C. de his q ad ec. consu. l. si. alis pmi §. sed si hoc facere
 et. C. quō et qn iu. l. sentaneū. et Cy. no. ff. de dā. infec. l. si
 finita. §. iulianus. Tpe autē seruari nō pōt. pcedi nisi
 in casib⁹ exp̄ssis. ff. de ser. l. i. et q pluribus alijs. l. non
 obstat p̄dictis et de ver. sig. c. sepe. qz tota hęc glo. pcedit
 qd summarie tñ d3 pcedere. ibi qñ oīa illa verba sūgun-
 plēa p tur sit: qd o. f. dicā. ¶ Circa modū pbatiō in hac summa-
 rio cognitōne sciēdū est q plena pbatio est facere iudi-
 cio seu plēaci plēnā fidē. vt. C. de edē. l. pcurator. et de p̄di. ob tur. cau.
 fides q l. i. ff. de pba. l. qn quasqz. h3 autē hęc plēna fides su-
 oogradus. nā qñqz quis incipit suspicari hoc est a leui ar-
 gumento in vna parte inclinare: qñqz qd incipit opinari
 alim suum aliqua rōne satis forti: non tñ qz credat nō pos-
 se esse p̄sum: qñqz pcedit vtra et incipit credere ita forti
 rōne qz firmiter in heret vni parti nec de p̄io aliquo mo-
 do dubitat: ita ē plēna pbatio et plēna fides: hęc natu-
 ralis d3. et pba. ff. de q̄tio. l. i. in pn. vbi ad tomenta suo-
 rum ita demum venire op̄sum suspectus est re⁹ et alijs
 argumentis ita pbationi admone⁹ vt sola p̄fessio seruoꝝ
 deesse videat. qd em̄ d3 cum suspectus est re⁹: denotat p̄i-
 mum gradum qd qd incipit puenire ad fidē. l. suspitionē.
 qd vero subdit: et alijs argumentis denotat sc̄m graduz
 quo incipit opinari. qd vero subdit de p̄fessione seruoꝝ de-
 notat vltimum gradum. f. qz plēna fides habet. et vbi plē-
 na pbatio. hoc etiā pbatur. ff. de testi. l. iij. §. eiusdē. in fi.
 ibi. qd qd autē credas aut parum pbatum opinaris et.
 et hoc plēnius dixi in repetitiōe. l. admonēdi. ff. de iureiu-
 rā. vbi de semiplena pbatiōe tractat. Nunc autē ad p-
 positum dico q qdā sunt cause summarie modici et quasi
 nulli p̄iudicij: in his sufficit pbatio p̄iuramētum. vt. ff.
 ad exhiben. l. thesaur⁹. nō em̄ nocet dño si patif me cauē-
 tem de dāno infecto q̄rere thesaurum meum in fido suo
 idē vbi cūqz petitur exhibitio sola. sc̄o si in actiōe ad ex-
 hiben. veniret possessiōnis trānslatio. vt. l. celsus. §. iulian⁹
 ff. ad exhiben. Vel si aliter p̄ exhibitionē dānificaret reus
 tunc non sufficeret pbatio p̄ iuramētum: s3 rediret alia
 vt statim dicā. In his em̄ vbi ita modicum p̄iudiciū ver-
 tet ex solo iuramēto iudex ad suspitionē seu opinionē in-
 ducit. qdā sunt in qbus aliquale p̄iudiciū fit reo: tñ po-
 rest reparari p aliud iudicium: tunc alia pbatio requiritur
 qz per iuramentum. f. p̄ vnum testē vel aliqua indicia et
 verissima: ita qz in suspitionem vel opinionē iudex aduoce-
 tur. vt. ff. ad l. aquil. l. in lege aquil. si de letuz. ibi ad suspi-
 tionē iudicem adducā. et de car. edic. l. iij. §. cause. ibi mo-
 dicum p puero faciētē. et de ven. in pos. mit. l. i. §. si in ea. et
 ista pbatio de facta summarie hoc est p̄marie qñ ad p̄mū
 gradum pbationis puenit. f. ad suspitionē vel opinio-
 nem. et istud est qd dicimus prima facie videtur qz sic vel
 prima fronte. vt. C. de edic. diu. adri. tol. l. si. vel etiam po-
 test dici summarie. i. breuiter. nam ad plēnam pbatio-
 nem s̄m consuetudinem hodie approbatam per decre-
 tales requiritur qz s̄ant articuli et qz singulariter et distin-
 cte probentur. hic vero sufficit qz summatim negotiū p-
 beb. vt. d. l. i. lege aquil. ibi summatim negotio exp̄posito. et
 hoc intelligo in causis summarijs valde fauorabilibus:
 scz ne propter pbationes deficient vt alimentorum et
 ventris. Si vero non ita fauorabiles essent: licet pos-

sint per aliud iudicium reparari: tunc quantūcūqz sint
 summarie in eis plena pbatio requiritur ex parte agē-
 tis. dicitur autem summarie respectu defēdentis: quia
 si accusator diceret per calūniam postulare: vel aliquis
 exceptionem opponere que requireret altiorē indagati-
 nē differretur exceptionis pbatio ne impediretur acto-
 ris intentio. ff. vt in pos. lega. l. is a quo. §. i. et de p̄cto. l. i.
 pu. l. i. §. penul. et ff. ad trebel. l. ille a quo. §. si d testamēto.
 et idē dico de omnibus possessorijs iudicijs que dico sum-
 marie examinari. vt. C. vnde vi. l. momentanee. et nota. C.
 quoz le. l. i. in glo. et possunt per iudicium petitorum re-
 parari. nam in eis dico qz requiritur ex parte agentis ple-
 na pbatio. vt dicta. l. i. C. quorum bono. vbi exp̄p̄sse dicitur.
 ¶ Circa vero exceptionē aduersarij et circa dilato-
 nes poterit versari dicta summaria cognitio et summa-
 ria dicitur hoc casu quasi prima facie hoc videatur cum
 iura partis non perfecte discutiantur. Quedam sunt in
 quibus partibus versatur p̄iudiciū: nec possunt in ali-
 ud iudicium reparari nisi per appellationem alijs mo-
 dis legitimis. et in his si dicatur procedendū summarie
 intelligitur solum quo ad ordinem. sed ab vtraqz parte
 pbationes et defensionēs audiuntur. vt. C. de naufra-
 l. de submersis. licet ibi sit plēnā summarie agendū. vt
 et de ver. signi. c. sepe. in cle. in his em̄ causis debet intelli-
 gi illa constitutio: et sic requiritur hic. Si em̄ in causis
 vbi ponuntur omnia alia vocabula: scz summarie et de pla-
 no et c. si hoc est in dicto. c. cle. sepe. multominus hoc ē vbi
 dicitur summarie tñ procedet: et predicta vera vbi contra
 presentem proceditur. p̄ccūsus autē qui fieret contra ab-
 sentem ex quo posset contra eū aliquod decretūz interpō-
 ni: vel diffinitiva sententia ferri sp̄ debet dici summarie agi-
 tari. nā cum merita causaz partū assertionē pandantur
 vt. l. i. C. si per vim vel alio modo. si sit parte absente non
 potest dici qz plēnā liquet iudici. forte em̄ si pars fuisset
 presens aliquid ostendisset. et ideo totū qd probatur dici-
 tur constare summarie: hoc est primarie. l. prima facie. et idē
 gesta parte absente non ita porrigunt effectus suos ad ex-
 traneos. vt. l. qui repudiantis. et l. papinianus. §. memi-
 nisse. ff. de iof. testa. cū si. et sic summatim cognoscitur vt d3 glo.
 C. de bo. auc. iu. pos. l. cū proponas. et auf. ibi posita. et ff.
 ex qui. cau. in pos. ca. l. fulcinus. §. i. et ibi glo. dicit qz sc̄z
 decretum non precedit summaria cognitio: et qz in eo req̄-
 ritur pbatio per instrumentum vel per idoneos testes
 vt. l. i. C. de bo. auc. iud. pos. sed in primo decreto qz ibi
 generatur modicum p̄iudicium qd potest de facili re-
 parari sufficit pbatio per iuramentum: vt probatur in
 auf. de ex. re. §. suscepto. als. §. si vero quidam iurent. qd
 em̄ sic dictum summatim sentit. Spe. in dicto. §. postre-
 mo. circa fi. Et si queratur que sint cause summarie. glo.
 dicit qz regulariter omnis causa requirit plēnam cognitio-
 nem. vt. l. iudices. C. de iud. fallit in casibus quos nume-
 rat. ff. ad exhib. l. iij. §. sciendum. Spe. idē dicit et certos
 casus enumerat. sed dy. ff. de p̄cto. stipula. l. i. §. penul-
 dat regulas sic vbi cūqz agitur causa in qua sententia la-
 ta tribuit ius finale et aufert plēnum ius et tribuit alte-
 ri: vbi desideratur cause cognitio plēna. vbi vero contra
 non desideratur plēna sufficit semiplena. vt. ff. quis et. in
 bo. possess. serue. l. ij. et de bono. pos. l. iij. §. si causa cogni-
 ta. sed certe ille leges hoc non probat. nam distinguunt
 vtrum detur de plano: an iudice sedente pro tribunali. et
 aliud est dicere de plano: et aliud est dicere summarie: vt
 J. dicam in sequen. glo. nam bonorum possessio que tri-
 buit ius datur iudice sedente pro tribunali. et tamē nō da-
 tur in forma iudicij. vt nota. in dicto. §. si causa cognita.

sue tamen regule michi placent vt dicamus sic vbiq; sententia data tribuit ius finale nec potest per aliud iudicium reparari nec per appellationem vel aliud remediū tunc requiritur cause plenaria cognitio regulariter vt in dicta. l. iudices. C. de iudi. fallit in casu. d. l. de submersis. C. de naufrag. Item in casu huius constitutionis. item in casibus qui ponuntur in c. dispendiosam. extra de iudi. in de. Item in casibus in quibus sententia potest ferri contra absentem et negocium liquidari. vt. C. quomo. et quan. iu. auf. qui semel. z. C. vbi d. cri. agi oportet. auf. qua in prouincia. Item vbi peruenitur ad scdm decretū vt dictum est. Secunda regula est q; vbi causa agitur super qua sententia lata non parit magnum preiudicium vel parit tale qd per aliud iudicium potest reparari absq; alia appellatōe vel restitutione vel simili remedio: tūc procedendum est summarie. Istud probatur in omnib; exemplis postis in dicto. Sciendum. in glo. et in eo qd. s. dicit de iudicijs possessorijs. Sed hoc qd dico summarie dicitur in modo accipitur. vt. s. ostensum est. Sed dicas tu nulla. l. antiqua reperitur q; agatur summarie. nam in dicta. l. iij. Sciendum. ff. ad exhiben. dicitur q; summam debet cognosci an actōis intersit. z sic illum articulum tñ dicit examinandum non totam causam: simile i causa alimozorum: z carboniano: summam examinatur an sit filius: et sic vnus articulus. vt. ff. de lib. ag. l. si quis a liberis. §. si vel parens. z de carbo. edic. l. iij. §. cause. z idem in simili. sed vbi aliquid qd est principalis causa intentionis venit examinandum summarie: merito tota causa dicitur summaria. de secundo videlicet quando hoc: scz q; cognoscatur summam additur vni articulo qualiter intelligatur. ad qd dico q; si causa principalis est summaria et omnes articuli sunt summarij: eadem ratione vt dictum est. Si vero causa principalis requirit plenam cognitionem cause: tunc de emergentibus z incidentibus videam. Dico q; quedam sunt emergentes in quibus siue quis vincat siue vincatur causa principalis propter hoc non perditur. z in his semper dico summarie cognoscendum. exemplum. ff. de peti. here. l. si quis libertatem. in fi. et de inter. ac. l. de defensor. §. illud. nec dico hic vel i alijs emergentibus vel incidentibus agi summarie respectu ordis: quia i his ordo antedicitur respectu ipsius cause principalis. Sed dico summam cognosci respectu probationū: quia cuz res sit modici preiudicij sufficit q; ostendatur iudici sic esse prima facie. vt dictis. l. Quedam sunt emergentes i quibus ille qui illas emergentes proponit si vincit propter hoc non vincit causam principalem: sed remanet in dubio. sed si perdit in illa emergenti perdit causam. vt cū actor in prima dilatione nil probauit: vel reus intentione actoris fundata in prima dilatōe nil probauit: petit secundam. si obtinet non vincit causam: sed remanet in dubio probationis. si vero perdit in illa emergenti absq; dubio perdit causam in istis. Siquidem loquimur de probatione impediendi fienda ab eo qui petit secundam dilacionem: dico q; sufficit summaria et semiplena probatio: qd pater: quia sufficit probari per iuramentum. vt extra de excep. c. pastoralis. z. ff. de exclu. tuto. l. scire oportet. §. sufficit. in fi. et ita determinauit papa vt retulit Spec. in titu. de appel. §. nūc vero. ver. quid ergo. quod tenet Husl. in l. ij. §. si quis. ff. si quis cau. z huius casus est ratio: quia cōsequitur modicum commodum vt dixi. Sed quando de probatione impediendi tractaretur: tūc illud non assero probari ex solo iuramento et per solum iuramentum. sed considero istam emergentem ex parte resistentis: quia ex denegatione huius dilacionis consequitur magnum

commodum z si vult impedire requiritur cause plena cognitio vt est textus. C. de dilatio. l. a procedente. vbi expresse dicitur q; ideo cause plena cognitio tūc requiritur: quia si denegaretur sententiaretur super principali questione: igitur de dilacione quia aliquo casu requiritur plena cognitio: scz quādo denegatur. igitur in dubio dicitur plenam cause cognitionem requiri. arg. ff. de cōdi. indebi. l. sufficit. Quedam sunt emergentes que habēt se contra ad predicta que ex parte eius qui emergentem proponit si vinceret totum ibi vinceret. sed si perderet non per hoc perdit totūz nec aduersarius vincit. exemplū in exceptione rei iudicate iuris iuradii z trāfactio. que opponitur a reo ante litē contestatā ad impediendū processum: si em opponēs vincit totum vincit: si perdit remanet illis. hoc em ex parte opponētis requirit plenam probationem vt vincat: potest tamen hoc cognitio dici sumaria propter breuitatem dilacionis: quia si requireret altiorē indagatōe differretur illa exceptio istū ad impediendū processum z contestabitur litis: postea opponetur in vim peremptorie. vt. l. nam et postea. in princ. ff. de iure iuran. in textu. z in glosa. z ex hoc dico q; si opponēs in illa exceptione succūberet nec plene ante litē contestatā probantur posito q; super hoc examinati sint testes: z post litē contestatam iterum poterit opponi z testes iterū examinari super eodez z iterū publicari. nam primo fuerunt examinati summarie. ergo nō impedit examinationē que fit post litē contestatam vbi fit plenarie. argu. l. pe. ff. de his qui sunt sui vel alii. i. z in. l. a duo pio. §. super rebus. ff. de re iudi. Item quia testes examinati super vna instātia ad vnu finem nō impedūt examinationem fieri in alia ad alium finem. argu. ff. de ed. l. argentarius. §. pe. z. ff. de sur. l. qui tabulas. §. si. sed hic ante litē contestatā producūt ad vnum finem: scz ne procedatur. postea vero producūt ad alium finē: scz vt diffinitue absoluantur. z cum instātia incipiat a cōtestatione non potest dici q; producatur in eadem instātia: vt hic est casus. z extra de testi. c. venies. Queda sunt emergentes vel verius incidentes: vt quando producuntur alique pemptorie. z istarum quedam sunt que a principali intentione non possunt separari: vt omnis exceptio intentionis. si enim dico testamentum nullum est: quia ruptum agnatione posthumi. Vel si dicam actori non competere ius agendi q; me? feru? est: vel eum qui petit here ditatem non esse heredem: quia ego sum heres z similia non em potest pronunciarī de vno quin pronuncietur de altero: tunc de hoc incidenti cognoscendum est plene. qd patet: quia sententia lata super principali parit exceptionem rei iudicate sup incidenti. vt. l. i. C. de or. cog. z. l. ij. z de excep. rei iudi. l. si inter me et te. quod intellige si principalis causa requirebat plenam cause cognitionem. vt. d. l. scus si sumaria. vt. ff. de his qui sunt sui vel alii. iur. l. pe. et de lib. agno. l. si quis a liberis. §. si vel parens. Quedam alie sunt incidentes peremptorie que possunt separari a principali: vt que vere est exceptionis exceptio: id ē actionis exclusio. nam vtrūq; esse potest et potest de vno cognosci et aliud omitti. Et istarum quedam sunt que principaliter non possunt per se in alio iudicio agitari: vt exceptio pacti: et si q; sunt alie mere exceptiōes. et de istis sine dubio debet plenius cognosci cuz ex vtraq; parte de beant plenius discuti. vt in dicta. l. iudices. C. de iudi. et hoc facit: quia parit plenum preiudicium ab vtraq; parte. Quedam sunt exceptiones que possunt per se examinari in alio iudicio: non tamen ad eundem finem ad que proponuntur in primo: exemplum in l. vendicantem. et l. seq. ff. de iur. tunc debet etiam plene probari eadem ra

Sumaria examiniatio plenaria non impedit.

tionem tamen licet quis succumbat per modum exceptio- nis potest illud postea deducere in iudicium per modum actionis. vt. d. l. vendicantem. in fi. et. l. seq. ratio est: quia ad diuersum finem agitur et sic non videtur eadem res vt. l. cum queritur. ff. de exceptio. rei iudica. tra no. Cy. C. sen. reuic. no. pos. l. per ptozas. dixi plene quantuz ad hoc in. l. q. rome. s.

de plano

duo fratres. ff. de verb. oblig. Quedam sunt exceptiones que possunt per se examinari in alio iudicio ad eundem finem per modum agendi: vt exceptio compensationis. sicut em cum opponitur tendit ad hunc finem vt michi satisfiat ad compensando: ita cu ago tedit ad huc finem vt michi satisfiat soluendo: et ista cum possit in alio iudicio reparari habet in se aliquid summarie cognitionis: quia si habet altiozem indaginem: iudex non debet eam admittire. C. de compen. l. fi. et ideo si opponeretur compensatio debiti naturalis qd non potest deducti in alio iudicio agedo hoc no haberet locu s3 deberet plene examinari si cur alie exceptiones: vt dictum est. s3 si admittitur ad hoc vt opponens vincat vel vt reprobetur compensatio: req- retur plena cause cognitio: cum plenum etiam facit preiudicium. vt. l. qd in diem. s3 si rationem. ff. de compen. l. ff. de nego. gest. l. si nauem. s3 si. Sed si iudex eam dimittet non reprobando: tunc non faceret preiudicium: vt ibi. Et predicta de his que emergunt ante sententiam. s3 post sententiam quandoqz occurrunt aliqz emergentes vel incidentes. et ideo dicit q post sententiam aliquando opponuntur aliqz exceptiones ad merita cause non ad sententiam. vt in casu. l. i. C. de in. r. facigno. r. tuc dic idē quod. s. Quedam sunt que opponuntur contra ipsam ex- ecutionem: vt quia dicit q non debet fieri executio quia sententia nulla: vel lara preterito falsorum instrumentoru vel alia similia. et ista requirunt summariam cognitionē quo ad breuitatem dilationis: quia si requirunt altiozem indaginem non impediretur executio sed exceptio refer- retur prelitata cautione de reddendo quod erigitur. C. de fal. l. q. r. C. de prec. impe. off. aut. que supplicatio. r. e3 de in integ. resti. c. suscitata. sed si probationes deberent esse in promptu. vt. C. si ex fal. instrumen. l. fina. vbi mani- feste pbationes r. idē puto qn opponitur exceptio q no dz mandari executioni in totu: s3 quatenus qd facere potest vel alia similia. vt. ff. so. ma. l. si ex diuerso. s3 si. cum si. Queda exceptiones opponunt non cōtra executionē simpl: s3 cō- tra rem in qua fit executio. r. iste simplr redunt summa- riā cognitionē quo ad breuitatē r. quo ad femiplenā pba- tionē. vt. l. a diuo pio. s3 si sup reb. ff. de re iudi. ratio: qz ibi veritur modicu preiudici. qz si nō mādatur executioni su per illa rem: mādabitur sup alia. Itē de illa qstione pote- rit cognosci in ordinario iudicio: vt ibi dz. s3 qn contēdit- tur vtrū sententia sit executioni mādāda vel nō: r. sic deyi- ribus snie tūc est res magni p iudici. s3 qd si in cā sumaria iudex in snia dixerit se habuisse plenā cause cognitio- nē an p hoc faciet p iudiciū in alia cā: Rñ. non: qz dz intel- ligi se habuisse plenā fm q natura cause erigut. vt. l. si vno in pn. ff. loca. r. de vsur. l. si stipularus. r. de dam. infec. l. dāni infecti. s3 quedā. Et quia cognoscere summarie non est solū in iudice sed etiam i parte que forte non curat p- ducere probationes: ideo quia scit causam posse repa- ri in alio iudicio. et hoc maxime verum est si pars cōtra- dicit snie. vt in. c. sepe. in fi. e3 de ver. sig. in cle. s3 illud. c. loqur in causis que parant plenū preiudicium quocum q modo agatur. sed si in causa in qua requirit plena pro-

batio diceret se habuisse cognitionem summariam: pu- to sententiā non valere: quia plenaria cause cognitio est de substantialibus. vt. C. de sen. l. ex stipulatione. r. C. cō- mi. v. l. epi. l. iudex. ideo si omittitur viciatur sententiā. vt no. C. de sen. l. prolatam. idem qd supra dixi de hac di- ctione summaria: idem intellige si diceretur q causa de- beret recte examinari simpliciter: de quo verbo fit men- tio in. d. c. sepe: quia debet scilicet hoc simpliciter sine pli- ca. i. sine distinctione r. inuolutione. vt. ff. pro socio. l. ecri. et de vul. r. pupil. sub. l. i. r. de verb. obli. l. i. s3 si qd simplr.

De plano. planum est oppositum alto. Item altum de pla- dicitur ratione loci vel stili. dicimus em quem vti alto sti- no di- uerfi- bet istarum significationum potest habere locum hic: vt mode sumit. fiat p parbit. videam ergo que cause debeant agitari de plano r. quid importet: dico siquidem causa est vili vel de vili natura vel viliū personarū: tunc hic agitur de plano. vt. C. de sen. aut. nisi breuiotes. r. ff. de offi. p.ocen. r. le. l. ne quicqz. s3 de plano. r. de ac. l. leuis. r. tunc de pla- no importat q iudice non sedente pro tribunali: si enim in loco alto. Item qn non seruatur stilus aliorum iudicio rum: sed sine libello vel alijs solēnitatibus cognoscimus veritatem. vt no. in. d. s3 de plano. in glo. r. Huil. de cu. in. l. leuis: fm vnam opinionē veram. Si vero est causa pon- deris grauioris: tūc regula est q causa debet agitari ple- ne r. solēniter cognosci. vt. l. iudices. C. de iudi. fallit in q- busdam causis que agitantur de plano. vt. ff. de questio. l. vnus. s3 si. r. e3 de iudi. c. nouit. in fi. et e3 de acu. c. oli. r. in his non intelligitur exclusus ordo iudiciarius. vt di- cto. c. olim. r. ibi no. per Imno. r. ratio: quia in causis ma- gnis procedere ita repentine sine solēnitate est stilus al- tus nimis. solum em reges r. principes hoc faciunt. sed Regū r. pncipū de cau- tis ar- duit s3 marie cogno- scere. procedere ordinarie est in his de plano procedere: hoc est non frequenter nec stilo alto. Videt ergo q ex diuersitate cause stilus dicitur altus diuersimode: r. i his semper pu- to q non erit necesse iudicem sedere i alto tribunali s3 in camera poterit fieri. r. hoc si de tota causa agitāda de pla- no queritur. Si vero queritur de aliquo articulo vni cau- se que debet agitari ordinarie an articulus aliquis pote- rit agitari de plano. Dic q quedam facit quis in iudicio coram iudice vbi sufficit presentia iudicia: vt producere libellum coram iudice. r. istud semper potest fieri de pla- no: hoc est iudice non sedente pro tribunali r. die ferata ob necessitatem hominum. vt. l. miles. s3 seraginta. ff. de adul. Item in appellatione que solum coram iudice in- terponitur. vt. C. de ferijs. l. i. per hoc dico q relaciones nifi- ciorum que sunt iudici possunt fieri de plano. r. si aliqz habet terminum ad producendum aliquid coram iudice: idem: quia de plano poterit fieri per dictas leges: se- cus si habuit terminum ad probandum: quia per hoc so- lum q exheret coram iudice nō fiet probatio nisi par- ti detur copia r. terminus ad opponendum. r. sic qd pro- ductum est approbabitur vel reprobabitur: hoc est ei im- ponetur fides vel non. vt. C. de fide instrumen. l. fina. Qui- dam sunt articuli in quibus opus est iudicem aliquid fa- cere. r. tunc siquidem illud est modicu preiudici ita q su- mariam cognitionem requirat: fm qd dicitur. C. de de- sen. c. i. i. iubemus. s3 illud. r. dixi in pcedenti glo. r. tūc poterit de plano examinari: hoc est iudice non sedente p- tribunali r. die ferata ob necessitatem hominum. vt. ff. de interroga. ac. l. voluit. s3 fina. Si vero illud potest esse ab aliqz pte magni preiudici: tūc nō debet agitari de plano s3 plene cā cognita r. iudice sedēte p tribunali. vt. C. de di- latio. l. a pcedete. r. p dicta r. a in causis in qbus venia ferē

uit. filius istius mulieris mortuus est. vt notatur. C. de sentent. ex peri. recitat. l. ij. et extra de psumptionibus. c. af ferre michi. et habetur in libro Regum. iij. ca. vbi illa pe titio latius ponitur. Et aduertendum qd illa petitio con tinet solū facti narrationē nō cōclusionē. ex quo infero qd licet illa petitio nō habeat omnia solēnia que de iure re quiritur. vt not. ff. de eden. l. i. in prin. tamē sufficit si est ge neralis. vt est argu. C. de anna. excep. l. fi. in prin. Idem si conclusio non est legitime facta. vt. l. i. §. i. ff. si men. fal. mo. di. vel sic non petierat eum condēnari sed peti eum cogi: quod fieri nō debet. vt. C. de execu. rei iud. l. i. tamē in hoc casu quando sine figura iudicij proceditur vale bit iudicium. si enim procedit vbi sola facti narratio est absq; conditione vlla: multo magis si cōclusio non erit bene facta: si tamē ex narratione possit cōprehendi quid actor velit arg. C. de rei vxo. act. l. i. §. i. et hoc est quod vol unt diceret verba dicti. c. sepe. dum dicit iuxta petitionis formam. q. d. licet nō pñficiet in eo quod est petitum: suf ficit si pñficiet iuxta id quod est petitum. aliud est ei iuxta petitum et aliud petitum iudicare. ff. iudica. sol. l. i. tamen. §. in hac. ver. quid tamen. semper tamē intellige qd nō sit tāta incertitudo qd auferat defensionē reo. vt. f. dica. Item an poterit opponi ex. rei iur. vel finite ad impediē dum pcessum: Rñ. sic. quia de iure naturali est ne bis iu dicatur in idipsum. exceptiones vero que magis differūt et frustrantur cause veritatem sp̄ ipsam respiciant: pōt iu dex repellere. vt. d. c. sepe. illa enī de iure naturali nō sunt: imo cōtrariā. Item an procedi possit tpe feriato. in. d. ca. dicitur qd sic si sunt ferie inducte ob necessitatem hominū secus si ob honorem dei. ratio. quia de natura iudicij sunt ferie inducte in honore dei. precepti enī deus colu fabba ta et quasdam festiuitates. An sit cōsuetudina l. i. Rñ. non. nam dicitur ibi lite cōtestata nō possit. ratio quia est so lēntas iuris ciuili. eo tamen casu quo merita causarū tractari incipiunt. vt qui legitimitas personis propenū tur exceptiones vel sunt positiones et articuli: habēt vim litis ptestatiōis ad faciēdū pcuratorē dñm litis. Itē quo ad certos effectus. cont. l. i. vt. C. de procura. l. nulla. ibi post causam in iudicio agitatur. et ibi post inchoatam causā non dicitur lite cōtestata: sufficit ergo qd quocūq; modo cau sa incipiat agitari. hoc not. in. l. nichil. C. de procu. Item an de calū. sit iurandum. in. d. c. dicitur qd sic: ne veritas occultetur. in cōtrariū facit quia hec solēntas videtur in ducta a iure ciuili. vt de iuramento calum. l. ij. sed dic pu mū verum qd iuramentū defert in tota causa etiā de iure naturali et diuino. hoc enī tempore Moyfi inductum est ppter incredulitatem vt aliq̄s deberet iurare. vt extra de iure iuran. c. et si chrisl. et Exodi. xij. c. si igitur iurei sup q̄libet articulo vt fiebat olim. vt. C. de iura. calū. l. ij. satis putarem sufficere maxime cum tale iuramentum possit omitti. vt. d. l. ij. §. sed quia veremur. Item an debeant da ri dilaciones. videtur qd sic. nam in. d. c. sepe. dicitur am putandam dilacionum materiā et litem q̄ntum poterit fa ciat breuiorem. nō tamē sic litem iudex abbreviet: quin p bationes vere et defensionē legitime admittant: ita dicitur ibi: qd iuris naturalis rationi cōgruit. cum enim p bationes sunt faciende oportet qd fiant in termino. et pu to qd valeant si fiant sine dilacione. vt. l. vnus. in. §. cogni turum. ff. de questio. et. ff. de adul. l. in crimle. et ibi dixi nō equum cē dilacionem certam dari causa breuiande litis et qd dicit qd non sunt nimis breues: congruit naturali eq rati. nam auferri parti actoris ius suum: reuero auferitur defensio que ex equitate naturali est. vt. l. v. vim. ff. de iu sti. l. i. et est expressum in clem. pastoralis. de re iudi. §.

ad quid habet illa dilatio. in. d. decre. dicit qd primo datur terminus ad faciendū positiones et articulos simul. post eayero datur terminus ad producēdum omnia que par tes voluerit. Sed certe illud est expresse statutū illius de cre. que vult in hoc seruari vsū. hoc tñ nō est de iure natu rali nec ciuili cū sufficiat dari in causa ad probandū vnā dilacionem. vt. ff. de fer. l. fi. vnde in hoc in foro ciuili non est seruanda ista decreta. Item an in dictis causis in qui bus proceditur sine figura iudicij testes debeant iurare. hoc enim non reperitur de iure digestorū nisi in. l. theopō pus. ff. de do. ptele. sed videt mera pstitutio i peratoris. vt C. de testi. l. iureiu. puto tamen qd iurare debeāt per ea q̄ dicta sunt de iura. calū. Sed an presente parte: puto qd sic als auferret et defensionis copia quod repugnat e. uitati natura: vt dictum est. curcayero dicta testium puto qd de beant esse talia que concludant sicut in cquis ordinarijs arg. eius quod dicitur in Wantele de Susanna. et qd not. C. de testi. l. testiū. sed an requiratur publicatio testium. glo. in. l. si quando. C. de testi. dicit qd per Wantelem inductū est qd examinatio fiat secreta. vt legit in lib. Wantele. xij. c. hoc est igit de iure naturali seu diuino: et hoc sequit qd debeat publicatio fieri. als auferatur pti ius defensionis si enim non publicarentur non possent impugnari testes et eorum dicta. sed auferre defensionem repugnat iuri na turali: vt dictum est. Sed an i hac causa post dicta testifica ta poterunt testes produci: Respon. non cum sit prohibi tum propter timorem subornationis. et sic ex quadā nat urali equitate: que est ne alter alteri insidietur. vt. ff. de iu sti. l. iure. l. v. vim hoc est introductum et possum inter alia ciuilia precepta. Item an in hac causa poterit petere quis vt sibi edantur instrumenta: Respon. qd nō. et hoc est prohibitum non solum iure ciuili sed et naturali equita te. vt. C. de eden. l. qui accusare. vbi hoc prohibetur expres se. Item an requiratur conclusio in causa: Respon. nō. vt dicto. C. sepe dicitur. hec enī solēntas iure ciuili. si at tim enim cum liquet iudici de causa sine aliqua alia con clusione potest sententiare de iure naturali. vt patet in il la sententia lata per Salomonē. ij. reg. ca. i. et eo exemplo puto qd non sit necessaria datio termini ad allegandum facti qd di. i. in precedenti glo. Item an debeant partes ci tari ad audiendum sententiam: in dicto. c. sepe dicitur qd sic. qd intelligitur vt infra dicā in glo. super verbo: predi cto crimine. Item an hoc casu cum proceditur sine figu ra iudicij requirantur ille solēntates que a iure posite sūt circa sententiā: Respon. nō est necesse qd feratur iudice se dente pro tribunali. vt dicto. c. dicitur. hec enī est solēntas ciuili: sed debet ferri in scriptis vt ibidem dicitur. certe hoc qd feratur in scriptis est solēntas ciuili que est de ef fe sententie qd sit deliberata et non subita. l. ij. C. de sen. ex peri. rea. tamen dicta decretalis statuit qd feratur in scri ptis. in foro autem ciuili non arbitro: illud necesse isto ca su. vt patet in predicto exemplo salomonis. et in. d. c. i. glo. dicitur qd de iure antiquo nō est necesse sententiam pfer ri in scriptis: sed in scriptis redigatur vt possit probari. vt dictum est de petitione. nam soli assertioni iudicis nō cre ditur nisi sit papa vel imperator. vt extra de proba. c. quo niam contra falsam. et eo. si. c. i. in cle. Sed si in sententiā nō cre ditur.

feriatio die an iudex pcedere possit.

Publicatio testiū an reqrat.

Judicij assertio nō cre ditur.

Extrauagantes.

leret hoc casu eadem ratione. als secus. vt. l. furioso. ff. de indi. 7 ibi not. 7. C. quomodo et quando iudex. l. ea que. in glo. idem puto si precedere cognitione que requiritur fm ca que dicta sunt si iudex nulla alia data sententia iuberet res capi vel trahi pro debito valeret. licet enim magis illa sit natura executionis q̄ condēnationis 7 sic non valeret als. vt. C.

de exec. rei iudi. l. i. tamen in hoc casu valeret exemplo dicte sententie salomonis. illa vero fuit natura executionis hoc etiam patet quia talia ante ius civile manu regia expediebant. vt. ff. de ori. iur. l. ij.

A prout. posuit plures modos. pcedendi 7 plures formas. 7 in his dedit iudici potestatem eligendi alioq̄ a predictarū. vel ordinarie. pcedendi si sibi videbitur. Sed huic ob. d. c. sepe. vbi dicit q̄ iudex nō pot̄ ordinarie pcedere nisi de partium consensu. Solu. ubi causa sic cognoscenda cōmittit. s. sine figura iudicij. hic vero fuit dictū vt possit pcedere hoc modo. 7 sic nō fuit positū sub necessitate. l. non quequid. ff. de iudi. 7. C. quō et quādo iudex. l. i. s3 dices tu. ad qd̄ ergo fuit apposta hec clausula. put illi iudicij videbitur expedire 7c. Respon. fm hoc potuit eligere quam viam vo. ebat. sed vna electa dubiū est an possit ad aliam postea redire. sicut dicimus de eo qui assump̄ est vt arbit̄ 7 arbitrator. vt not. in specu. in ti. de arbi. §. sequit. ver. quid si cōpromissum. et dixit. ff. de fur. l. si dominū. qd̄ dubium hic tollit. pot̄ enī ex hoc. pcedere modis p̄dictis. put sibi videbitur. hoc est illo tempore illa qualitate vel specie procedendi q̄ sibi videbitur. Ad cur̄ intelligentiā sciendum est de significatione huic vbi prout. q̄nq̄ enim aliqd̄ adijcit p̄ hanc dictionē. put qd̄ est diuersum ab eo quod primo positū erat. 7 tūc ponit similitudinarie. vt. ff. de sol. l. prout quisq̄. similitudo enī est circa diuersa vt not. ff. de po. l. quod nerua. q̄nq̄ respicit idē. 7 tūc si p̄ hanc dictionē adijcit aliqd̄ preteritū 7 de illa cōstat. tūc intelligit limitatiue. vt. C. de edē. l. edita. ibi. put edicti p̄petui monet auctoritas. Si vero de illo preterito non constat. tunc in dubio intelligitur poni causaliter. vt sic. cedo tibi vt possis colligere vectigalia tante quantitat̄. put est hacten̄ cōsuetum. l. q̄ sic cōsuetū est. vt. ff. de verb. sig. c. abbate sane. l3 ibi loquit̄ de dictione fm qd̄ vt iuxta qd̄. sed eadē est ratio sic loquit̄ qd̄ not. per C. de cōtrahe. 7 cō. stip. l. scdm̄ r̄sum. et hoc in legib̄. p̄uilegijs. 7 cōtrahe. q̄ illa sunt alio aliqd̄ disponendi. Idē in sententijs q̄ causa cognita. pferunt. secus in cōfirmatione que fieret sine cause cognitione. q̄ tunc intelligit cōditionaliter. vt extra de cōfir. vt. vel inuti. c. l3. 7 qd̄ ibi no. 7 et de elec. c. quonia abbas. Sibi p̄ hanc dictionē. put abijciat aliqd̄ de futuro. 7 tūc ponit limitatiue. vt. d. l. edita. put si ius dicet̄. decernit cōtas. nā illa l̄nia mutandi et emēdādi limitat fm modū de p̄terito. s. put edicti monet auctoritas. et fm aliō de futuro. s. put ius dicet̄. decernit eq̄tas. istō respicit oē tps̄ futurū. et ista limitatio est circa tps̄ 7 q̄litate. vt no. glo. in. d. l. edita. et sic iudex hic omni tpe quo vult potest pcedere cum figura iudicij et sine. 7 sic potest eligere vno tempore vnam viā et alio aliā. Item ex eo qd̄ dixi q̄ solū in tempore 7 qualitate facit limitationē 7 sic non in substantia dispositionis. apparet q̄ si illa qualitas vel tempus non limitaretur non vitaretur dispositio. exemplum non potest de hac. l. poni. quia iudice procedente apparet qualiter sibi videbitur. pcedendum. pone ergo q̄ ritius legauit michi centum prout per eum declarabitur. certe ipso nō declarante valebit. ff. de here. insti. l. ij. et. l. cum pater. §. si. ff.

del. eg. ij. et. C. de insti. et substi. l. pe. b. Videbitur. hoc verbū videbitur denotat arbitriū bō videbitur ni. ff. de ver. obi. l. cōtinuus. §. cū ita. 7 de fideicō. l. i. tur. s3 bō fideicōmissaria libertas. et ita quia potest quilibet dicto boni viri modorū cē iustus 7 approbatus. potest iudex eligere que modū vult. ut arbitrium. q̄ si hec cōstitutio diceret. put iudex

est videbitur b̄ expedire. voluerit. q̄ nec plus nec minus possit. Et pro hac declaratione videam⁹ differentiam inter liberā voluntatem 7 arbitrium boni viri. cum etiam voluntatem includat. 7 qui dē devoluntatis esse est q̄ sit libera nec possit cogi necessitate p̄ccisa. vt. C. de here. insti. l. cum proponas. Sed cogitur quadam necessitate cōsequēte. vt si quis vult effugere tormenta hoc vult libere 7 potest nolle. sed si hoc voluerit in consequentiam vult illud sine quo tormenta effugere non potest. et ista est necessitas cōsequētie. Nā dicitur vere coacta voluntas est. vt. ff. quod me. cau. l. i. s3 i. l. si mulier. §. q̄ si metu. voluntas enī est q̄ libere vult antecedens. et ex illa deducitur ad volendum cōsequē. Item sciendum est fm theologos et philosophos q̄ voluntas nūq̄ appetit nisi bonū existens vel apparet. et licet quādoq̄ velit aliquid quod cognoscitur esse malum. illud vult sub ratione alicuius boni delectabilis seu apparatus ipsi voluntati. in proposito voluntas alicuius potest considerari respectu cuius quod ipse vult tanq̄ delectabile ratione regulata vel non. et illa dicitur voluntas libera. alio modo prout ipse vult recta 7 regulata ratione. et istud dicitur arbitrium boni viri. quia bonus vir hoc arbitraretur. vt. ff. i. sol. l. vir bonus. et. ff. pro soc. l. si societatem. §. arbitrorum. cum si. 7 verba que ipotant liberam voluntatē sunt verba saria libertas. de fideicom. l. i. Item verbum libet seu libere rit. vt ibidem. idem enī est dicere qd̄ libuerit. id est qd̄ libere voluerit. item vbi dicitur verbum arbitrium et similia ponuntur cum hac dictione plenum siue liberum. vt. l. fideicommissa. §. q̄ de. de le. ij. Item hoc verbum iudicio tuo impotat liberam voluntatē. vt. ff. de fideicō. lib. l. thais. §. lucius. fm glo. ibi postulat. sed licet als transferim fm illaz glo. videtur michi tamen q̄ directo ter. ibi dicat contrariū sc3 q̄ impotat arbitrium boni viri. quod plus placet. qd̄ enim est dicere iudicio tuo nisi facta disputatione inter te meti p̄sum postea iudices. quod ad boni viri arbitrium siue dubio refertur. Cōclude igit q̄ exceptis p̄dictis omnia impotēt arbitrium boni viri vt videbitur approbaue rit. comprobauerit et similia. vt. d. l. fideicommissa. vel placebit. vt. d. l. thais. §. sororem. et multa alia que ponuntur. ff. de leg. i. l. si sic. que hic nō repeto. quia dico esse regulā de omnibus exceptis p̄dictis. vt dictum est. nec ob. ff. de fidei. l. grece. in prin. vbi equiparat verbum volo et verbū cupio et similia. quia vt dixi vtrūq̄ continet voluntatem. sed vnum liberam 7 aliud regulatam. vt ex p̄dictis colligitur. verbi gratia. quādoq̄ committit facultas 7 trahendū quādoq̄ facultas largiendū ex causa lucratiua. quādoq̄ facultas iudicandi. primo casu quando cōmittitur facultas 7 trahendū per verba significatiua arbitrium boni viri circa contractum. tunc sine dubio debet arbitrari suo arbitrio regulato ratione prout bonus vir et diligens pater familias facturus fuisset. vt. l. hec venditio. ff. de cōtrahe. emp. 7. ff. pro soc. l. si societatem. §. arbitrorū. 7 de ope. lib. l. si libertus. sed si hec facultas concederetur per verba significatiua liberam voluntatem. tunc omnia potest duob⁹ exceptis. primo q̄ non donec. hoc enim non venit in con-

Voluntas coacta voluntas est. ut ff. quod me. cau. l. i. s3 i. l. si mulier. §. q̄ si metu. voluntas enī est q̄ libere vult antecedens. et ex illa deducitur ad volendum cōsequē. Item sciendum est fm theologos et philosophos q̄ voluntas nūq̄ appetit nisi bonū existens vel apparet. et licet quādoq̄ velit aliquid quod cognoscitur esse malum. illud vult sub ratione alicuius boni delectabilis seu apparatus ipsi voluntati. in proposito voluntas alicuius potest considerari respectu cuius quod ipse vult tanq̄ delectabile ratione regulata vel non. et illa dicitur voluntas libera. alio modo prout ipse vult recta 7 regulata ratione. et istud dicitur arbitrium boni viri. quia bonus vir hoc arbitraretur. vt. ff. i. sol. l. vir bonus. et. ff. pro soc. l. si societatem. §. arbitrorum. cum si. 7 verba que ipotant liberam voluntatē sunt verba saria libertas. de fideicom. l. i. Item verbum libet seu libere rit. vt ibidem. idem enī est dicere qd̄ libuerit. id est qd̄ libere voluerit. item vbi dicitur verbum arbitrium et similia ponuntur cum hac dictione plenum siue liberum. vt. l. fideicommissa. §. q̄ de. de le. ij. Item hoc verbum iudicio tuo impotat liberam voluntatē. vt. ff. de fideicō. lib. l. thais. §. lucius. fm glo. ibi postulat. sed licet als transferim fm illaz glo. videtur michi tamen q̄ directo ter. ibi dicat contrariū sc3 q̄ impotat arbitrium boni viri. quod plus placet. qd̄ enim est dicere iudicio tuo nisi facta disputatione inter te meti p̄sum postea iudices. quod ad boni viri arbitrium siue dubio refertur. Cōclude igit q̄ exceptis p̄dictis omnia impotēt arbitrium boni viri vt videbitur approbaue rit. comprobauerit et similia. vt. d. l. fideicommissa. vel placebit. vt. d. l. thais. §. sororem. et multa alia que ponuntur. ff. de leg. i. l. si sic. que hic nō repeto. quia dico esse regulā de omnibus exceptis p̄dictis. vt dictum est. nec ob. ff. de fidei. l. grece. in prin. vbi equiparat verbum volo et verbū cupio et similia. quia vt dixi vtrūq̄ continet voluntatem. sed vnum liberam 7 aliud regulatam. vt ex p̄dictis colligitur. verbi gratia. quādoq̄ committit facultas 7 trahendū quādoq̄ facultas largiendū ex causa lucratiua. quādoq̄ facultas iudicandi. primo casu quando cōmittitur facultas 7 trahendū per verba significatiua arbitrium boni viri circa contractum. tunc sine dubio debet arbitrari suo arbitrio regulato ratione prout bonus vir et diligens pater familias facturus fuisset. vt. l. hec venditio. ff. de cōtrahe. emp. 7. ff. pro soc. l. si societatem. §. arbitrorū. 7 de ope. lib. l. si libertus. sed si hec facultas concederetur per verba significatiua liberam voluntatem. tunc omnia potest duob⁹ exceptis. primo q̄ non donec. hoc enim non venit in con-

cessione voluntatis libere. vt. l. filius. §. i. ff. de dona. Secti do q' dolus absit: et omnia alia que dolo carent facere potest. vt. ff. man. l. creditor. §. lucius. hoc enim non repugnat regulis iurisdictionum fm quas licet contrahentibus se de ciper. vt. ff. de mino. l. in cause. §. idem pomponius. vnde

Dece-
ptio de
iure ge-
nū per-
mitti.

vides q' q' dicitur
comittatur in volū-
tate liberam: intel-
ligitur voluntas li-
bera a regulis iu-
ris civilis. sed sem-
per remanet limitata a regulis iurisdictionum vt etiā in sequē-
tib' no. Secundo casu principali videlicet quando cōcedit
facultas largiēdi ex causa lucratia: tunc si per verba si-
gnificātia arbitriū boni viri d' eligere vt bon' vir. l. cū qui
dam. ff. de le. ij. r. l. si sic. i. r. spō. et de leg. ij. l. fidei cōmissa.
§. spō. et de fideicō. liber. l. fidei cōmissaria libertas. si hō
p' verba significātia liberā volūtatē: tunc pōt facere om-
nia contra regulas iuris civilis seruatis regulis iurisdic-
tiō. vt. ff. de testa. mil. l. i. vbi permissu testari militi quo-
modo vult. et per hoc potest relinquere de portato cui' sta-
tus nullus est de iure civili. non autem dānato in metal-
lum qui est seruus penes vel seruo proprio: cum seruit' sit
constituta a iure gentium. vt. l. eius. §. si de portat. et §. ser-
uum penes. et §. seruum proprio. ff. de testa. mil. et hoc
vult dicere. l. cum quidam. ff. de le. i. nā ti qui est indign'
ppter offensam non donat sed donatū reuocat. vt. l. si. C.
de reuo. do. ideo bon' vir hoc est iudex: fm regulas iuris
civilis non arbitretur ei largiendum: sed fm naturālē
equitatem declaratam per ius diuinū maioris perfectio-
nis est retribuere ei qui offendit q' alteri. nam ille in cui'
libera voluntate cōmittit' pōt eligere indignū. Terno ca-
su principali: scilicet quando cōmittit' facultas iudicandi
si quidem per verba impotantia arbitriū boni viri: de-
bet sequi omnes regulas iuris civilis. vt. l. i. ff. de ar. Si
vero per verba significātia liberam voluntatem: tūc est
libera regulis civilibus. debet tamen seruare regulas iu-
ris gentium seu naturalis equitatis: quod idem est per di-
cta iura. et est casus extra de re iudi. c. pastoralis. i. de. nā
imperator solus' est legibus et ex rigore ius potestatis tu-
lit sententiam. tamen quia in quibusdam fecit ibi contra
naturalem equitatem: ideo sententia cassatur. et ex hoc ap-
paret q' in casu nostro. l. vbi proceditur absq' figura iudi-
cij: quia nō cōmittitur iudicium per verba significātia ar-
bitriū boni viri: debet seruare regulas iurisdictionum seu na-
turālē equitatem: cum verbum sine figura importat q' si com-
mittatur per verba significātia liberam voluntatē. et per
hoc apparet soluta questio quando potestati datur arbi-
trium liberū an possit per hoc parti facere iniusticiā. certe
non. quia hoc est cōtra naturālē equitatē. sed potest omit-
tere solēnitatē iuris civilis. de hoc per glo. in. d. c. sepe. in
glo. sup' bbo. defensiones. dicit. ff. de dona. l. filius familias.
Sed quid si apponunt' verba significātia vtrūq': vt prout
arbitratus fuerit et voluerit? Respon. vt. §. dicit q' vnum
predictorum inest alteri. quia non est arbitriū sine volū-
tate. et regula est quando duo ponuntur copulatiue quo-
rum vnum de necessitate alteri inest: vnum resoluitur in
a dicitur. vt. ff. de pac. l. i. ibi in idem placitum et con-
sensus. i. placitum consensus. ita in proposito exponat. i.
voluntate arbitratus sit. et sic arbitriū boni viri impo-
rabit. facit. ff. pro so. l. nec adiecit. etiam si dicitur sit libere
vt dicitur est. Quid si dicatur in statuto q' in tali negotio
procedatur de facto: certe intelligo eodem modo. l. manu
regia. vt. l. ij. in punci. ff. de or. iud. cum sit omnia omnia

solēnitatis civilis: non autem q' iura alterius vilo modo
tollantur nec ledantur contra naturalem equitatem. idem
per quecumq' verba concipiuntur. non enim quis potest
esse solutus magis legibus q' imperator: et tamen sua li-
bertas ad hoc non extenditur: ergo etc. Quero an dictis ca-
sibus iudex possit
reſcicere exceptio-
nem prescriptiōis
vt aliam procedē-
tem ex mero rigo-
re iuris civilis?

Ad hoc si q' cōitas corpus vt
collegiū vel alia queuis p' sōa/
cuiuscūq' status dignitas vt
p' dōnis existat: sup' dictō cric

Respondetur: in his que ipse iudex habet facere non tene-
tur sequi regulas iuris civilis. sed in his que iam a iure
facta sūt: ita q' ex hoc ius alteri questum sit vel ablatum
iudex non habebit immutare: sed teneatur illud sequi. ca-
sus est. ff. de posi. l. bona fides. als esset auferre ius alteri
quod est contra naturalem equitatem.

Ad hoc. i. iuxta hoc. aliter fm hoc. vt. C. de iudi. aut.
ad hoc. et hic incipit tertia pars in q' ponit statutum spe-
ciale in modo procedendi contra cōtumaces.

Comunitas. nomē generale ē ad vniuersitatē ciuita-
tis castri vel ville cuiuscūq' municipij quod ab ipsa ho-
minum cōmunitate principaliter regunt. sic. C. de epi. et
hoie qd
cie. aut. nulla cōmunitas. et. r. col. de sta. contra liber. eccle.
edi. §. item nulla cōmunitas.

Corpus. generale nomen est ad omnes simul coha-
bitantes vel nō. et quod sequitur collegiū: est qn simul co-
habitāt et simul colligunt. ff. quod cuiuscūq' vni. l. i. in prin.
et est casus expressus hic q' vniuersitas pōt delinquere et
contra eam potest procedi et puniri: licet quidam cōtra
vt plene dixi in l. aut facta. §. h. ff. de penus.

Status. siue liber/ siue seruus/ siue ingenuus/ siue li-
bertinus. vt. ff. de sta. ho. l. ij. cum seq. Item siue sit inte-
gri status siue diminuti. vt. ff. de var. r. extraor. cog. l. cogna-
tio. §. i. viles ergo hoies hac lege tenent. als non curetur/ si
de imperatore solo verbo maledixerint. vt. C. si quis im-
perato. maledi. l. i.

Dignitatis. p hoc patet q' in hoc crimine cessat pri-
uilegiū cōcessum eis qui habent dignitatē cū adminitra-
tione: vt ea durante nō conueniantur. vt. ff. de iudi. l. pars
litterarū. et qd ibi not. cessat etiā priuilegiū cōcessum qui-
bus dā dignitate cōsistit. vt. C. vbi sens. vel clarissi. l. h.
pur ibi tāgūt de mō. pcedēdi r. sententiandi: priuilegium
tū iudicis remanet. r. q' vt dixi hic sunt legitime per-
sone. Bar.

Conditionis. masculus vel femina. minor vel maior
tamen tali etate q' in eum cadat delictum sui iuris vel al-
terius. vt. ff. de excep. l. i. in prin. coniuncto. §. parū. Itē si
ue sit laicus siue clericus: ex vi verborum tamen cōtra cle-
ricum non potest procedere laicus nisi ratione feudi. vt ex-
tra de foro compe. c. verum. r. C. de epi. et cle. aut. statuta-
mus. et ille imperator henricus quosdam episcopos p-
pter rebellionem suis feudis priuari fecit. Bar.

Super dicto crimine. citatus vel citatum per nunciū
vt est. i. videntur ergo q' in hoc casu non sit necesse in cita-
tione exprimi factū limitatum loco et tēpore: sed sufficit
q' citez sup' crimine lese maiestatis. vt h' apte v. Et qd vbi
als sup dicto crimine d' pcedi ordinariē: Rñ. idē. vt. C. de
exhi. re. l. i. in fi. vbi dicit q' postq' citatus venit ad iudiciū
debet explorare. i. dicere quare fuit vocatus. et sic patet q'
in citatorio hoc non fuit expressū: et quia in criminalibus
debent fieri citationes sicut in civilibus. ff. de pe. l. absen-
tē. et ibi not. r. ff. de re iudi. l. i. r. ibi not. Sed in civilib' de-
bet citari re' vt veniat et sui preseniam faciat. vt. C. quō

Comu-
nitatis
minum
cōmunitate
principaliter
regunt. sic. C. de epi. et
hoie qd
cie. aut. nulla cōmunitas. et. r. col. de sta. contra liber. eccle.
edi. §. item nulla cōmunitas.

Uniuersitas de
linque-
re et pu-
niri pōt

et quando iudex. l. consentaneu. et no. in aut. qui semel. e. titu. in glo. super verbo vocetur contrariu. no. c. de dila. ca. i. per Ber. et allegat. v. quest. ij. §. si pars. Sed ibi spe. ciale est cum ad synodu vocatur episcopus fauore digni. tatis episcopalis. Sunt et alia multa que fauore hominu q in dignitate sunt statuuntur. vt. C. per nunciu^o vel per litteras^b per totu. sed in ca. su presentis constitutiōis cessaret dictus fauor pro eo qd dictu est. §. cuiuscunq dignitatis &c. sed contra in dicto ca. sepe. de ver. signi. quia quando fertur sententia debet citari ad hoc. et sic videtur q in citatione debet inferi ad quid specialiter citetur: etiam cū sine figura iudicij procedatur. et hic dicitur q vigore huius citationis generaliter facte q veniat responsurus super crimine tñā possit ad sententiā p̄cedi. Solu. si citatus in prima citatione non comparet procedet qd hic dicitur. sed si comparuit et stetit ad processum vsq ad finē si tēpore sententię non adesset debet citari specialiter ad hoc vt ibi sit. si cū prime citationi veniendo satisfecit: si postea se absentat citari iterum debet. C. de bo. auc. iud. pos. aut. ci. qui. Sed tunc vbi debeat citari: vel ad domū sue habitacionis que forte est in p̄uincia vel in curia. dicā. j. in glo. super verbo edictū Et est aduertendū q licet hoc casu quando sine figura iudicij proceditur: terminus peremptorius non sit necessarius: vt dicā in glo. super p̄bo. in termino. tamen vbi qd citatur illa citatione generali: ad hoc vt eius vigore possit procedi ad vltiora: requiritur q fiat citatio peremptoria. vel tres que habentur in peremptorie. vt dicā. l. cōsentaneum. et hoc siue fiat ante litis contestationem siue post. vt ibi nota. Item dicta citatio specialis ad sententiā audiendā similiter debet esse peremptoria. vt. l. ad p̄ptorium. ff. de iudi. Alie vero citationes que fiunt in medio ad certum actum vt ad videndum iurare testes et similia semper intelliguntur peremptorie. vt c. de excep. ca. pastoralis. et ibi de hoc per Jo. and. facit. C. qui accu. non pos. l. si ea. vbi terminus ille intelligitur peremptorius. quod patet: quia vltimus non auditur. dilaciones vero que dantur ad probandū intelligunt peremptorie: cum non dantur plures q vna: nisi causa cognita. vt. ff. de ferijs. l. si. Itē ex eo q dicit simpliciter sup dicto crimine patet q loquitur hec constitutio etiā ex pte accusatoris si citetur q veniat ad producendū: vel si inquirat de imponendo penam talionis. ista em sunt de tāgentibus illud crimen. ergo &c. p̄z in textu.

Citatio dicitur habere tres causas: reus citatur.

per nunciu^o vel per litteras^b

a Per nunciu. nunciu constituit ipsemet iudex. vt. C. de spor. l. ij. et ibi no. et in aut. de iudi. §. necessarias. col. vi. et puto q possit constitui etiā infamis: licet sit officiu publicu. nā vltimis p̄onis congruit fm mores n̄fos. ergo ab hac infamia non repellit. vt. C. de infā. l. i. lib. x. pro hoc. l. nec infames. C. de decu. li. x. sed fm leges deberent eligi p̄one diuites et approbate. vt in aut. de iudi. §. his infamis autē. col. vi. facit qz infamis potest esse procurator. in l. i. p̄cura. de exceptio. §. si. et arbiter. vt. ff. de arbi. l. pedius. als icipit tot cē p̄t parui. et ff. de postulā. l. i. §. sed est equissimū. Et si dices nō autē quomodo credet ei cū infamis non possit esse testis: statim dicā. Itē debet iurare se facturū officium legalit. arg. C. de fide instru. l. comparationes. et C. de secun. nup. l. hac edictali. §. his illud. et arg. in aut. iusuran. quod pres. sta. ab his. §. i. col. ij. puto etiam si non iuret posse eum exercere officiu. vt. C. de arbi. aut. decernimus. Eligitur em periculou iudicis eligentis. vt dicit a. aut. de iudi. §. hoc autem. et ideo videtur q si non appareat q aliquis sit electus

nuncius q non est curandum: cum statim eo q sibi sit commissio de citando i ipsa commissione eligitur. sed si exlege municipali electio nuncioz deberet fieri a consilio et non a iudicibus: tunc deberet constare de ea vel sufficeret q esset i possessione exercendi illud officium. l. barbarius. ff. de off. p̄eto. et C. de testi. l. i. nec potest nunci^o aliquid citare nisi fiat et commissio. C. de exhiben. re. l. ne minem. Sed an citatus debeat credere eum esse nunciū? Respon. vt dicitur i aut. de colla. §. eos. col. ix. q ex actores qui mittuntur i p̄uicias anteq ichoent debent suas litteras insinuare iudici p̄uicia. ex quo colligitur q ex eo q i curia ipsius iudicis appareat q talis est nuncius q possunt citari per eum omnes subditi sui i eius territorio et eadem p̄uicia: nec eis aliter fides fieri debet. et sic credere debet: lz i multis partibus obseruetur q tales nūcij habent aliqua signa qbus cognoscuntur i quo consuetudo loci est seruanda. Sed si citaret extra p̄uiciam non esset credendum ei sine lris. vt. d. §. eos. facit. C. de manda. p̄n. l. i. et hoc i iudicibus ordinarijs: sed nuncio delegatorum videtur credendum sine lris. vt c. de offi. delega. c. prudētiam. facit qd no. i. titu. de cita. §. i. per Specu. Sz an arbiter vel iudex inferior poterit vti nuncijs superiorum? Respo. sic vt i aut. de defen. ei. §. deide eos. col. ij. ibi ex p̄uiciali off. &c. Sed an eidem nuncio deferenti debeat iudex credere cum sit nuncijs qdam dicit q non. vt. l. i. ius iurandū. C. de testi. contrarium est verum vt hic cum in singulari dicat nunciū. facit. C. de episco. et cle. l. omnes. §. si vero apparitor. et ita vtumur et creditur i his que sibi commissi sunt et ex eorum off. dependent. vt se citatē et similia. facit. C. ad le. cor. de sal. l. si quis decurio: qz similiter etiam seruus de facto proprio interrogatur. l. interrogata C. de questio. multo magis infamis. si vero ei committeretur aliquid vt refert q alios fecisse vidisset: tunc in modicis creditur sibi. i magnis non eatenus vt iudex possit procedere. vt. ff. de re. eo. l. magis puto. §. ne tantum. et C. de accu. l. ea qdem. facit. ff. de custo. re. l. diuus. et qd dixi in glo. super verbo nunciacionem &c.

Nuncijs que esse an credat sine litteris.

b Per litteras. sigillatas sigillo proprio vel publico. vt. l. si publicanus. §. i. de publica. et C. de epi. et cle. si qua per calūniam. et ibi no. et extra de proba. c. post cessionem potest etiam sigillare alieno anulo: dummodo faciat de hoc mentiones. vt. ff. de testi. l. ad testū. §. ij. de hoc in spe. de cita. §. iam de citatione. ver. litteras. Igitur puto tutius esse q tales littere publicetur manu notarij. et ita multo obseruant. licet autem fiant littere: tamen est necessarius nuncius qui potest. sed in hoc differt: quia quando solus nuncius mittitur debet talis esse q citatus debeat credere ipsum esse nuncium. vt precedenti glo. hic autem satis est vt credat vel credere debeat litteras esse alius cuius iudicis. sed dices qd si negare voluerit litteras sibi fuisse portatas? Respon. iudex stabit in hoc relationi sui nuncijs. reus enim se citatum cognoscit a iudice per litteras. an autem fuerit nuncijs: ipse iudicis est cognitio nā et portare ipsas litteras est signum euidentis q sit nuncijs. argumen. ff. de lega. l. i. seruum filij. §. eum qui cyrographum. et C. de donatio. l. i. Sed an actor ipse poterit portare litteras citatorias: videtur expressum q sic. ff. de fur. l. eum qui. §. si epistola. ver. sed si interfuit. vbi si quis pro seipso portat epistolam: si pars negaret eam sibi presentatam fuisse esset graue q ipsi actori crederetur: nisi forte litterarum presentacionem probaret per alios: et ideo si presentaret coram testibus et notario qui inde cōficeret instrumentum: putarem sufficere.

¶ Per edictum. Iste modus citandi conuenit ordinarijs et delegatis a principe et non alijs. vt. C. quomodo et quando iudex. aut. qui semel. Item non solum in his casibus: sed in alijs omnibus: vt ibi patet. sed de iure canonico non potest fieri nisi de sola commissione pape. et tunc solum contra eos qui procurant ne ad eos citatio perueniat: vel ad quo

seu etiam per edictum*

rum loca non potest tute accedi. vt extra de iudi. c. ij. in clementi. que limitatio secunda fuit multum equa: vt ibi patet. sic puto iudices in foro nostro debere practicare. nam isti tres modi citandi permittuntur alternatiue: et sic iudicis arbitrio. sed in his debet seruari equitas. vt in aut. iusiuran. quod prela. ab his. §. i. et per In no. extra de consti. c. fina. glosa notabilis et archidia. de co. sit. libro sexto. Si ergo potest per nuncium citare vel epistolam vel litteras non est equum qd citet per edicta. et si faceret grauaret partem. et ideo per iudicem appellationis possit infringi processus. hoc autem scilicet quem impedire ne ad eum citatio perueniat: vel non posse accedi tute: sepe accidit. scilicet quando citatur aliqua ciuitas: vel dominus aut multi ciues vnius ciuitatis. arg. extra de rescrip. ca. statutum. §. cum vero eiusdem. lib. vi. Item si locus in quo persona est citanda est rebellis. non enim tute mittitur nuncius ad locum inimicorum. vt. l. scilicet. §. si causatio. ff. de leg. et. l. de etate. ad trebellianu. et. l. ij. ff. ex quibus causis maio. §. si accu. puto tamen recte fieri anteqd hec citatio fiat qd super hoc ad iudicis informatione aliquid cognoscatur. vt dicta. l. de etate. sed quis terminus in tali edicto ponatur? Respon. congruus vt possit venire in noticiam citati: vt possit postea ad locum citandi comparere in ciuilibus. vt dicto. c. i. de iudi. in clemet. ne als edictum contineat. l. possibile. vt. ff. de eo quod cer. lo. l. ij. §. si quis ita. In criminalibus vero datur dilatio longior fm formam. l. ij. C. de exhiben. re. que tamen dilatio non videtur necessaria in hac lege. cum absq; figura iudicij. pcedatur: cum illa sit solentia iuris ciuilit. vt. §. notatur in glosa super verbo figura. Sed qualiter sciet iudex moderare terminu cum ignoret vbi reus moratur? Respon. ter. est. C. quomo. et quan. tu. aut. qui semel. vbi dicit qd iudex presens debet examinare vbi sit reus. sed hoc videtur impossibile qd res examinari coram iudice hoc dicat. scilicet aliquem modo esse florentie. vnde debet sic intelligi vt dicitur in aut. de exhiben. re. §. si illud vere. colla. v. vbi dicitur qd iudex examinet in qdum possit in qua terra abijisse dicitur: ex eo ergo qd dicit abijisse. apparet qd sufficit sola fama vel vulgi opinio qd in certum locu dicat abijisse. qd ergo in dicta aut. dicitur vbi sit. id est vbi esse dicitur. et ex eo qd dicitur examinet poterit intelligi summatim ad sui in formatione etiam parte non citata. vt ibi nota. hec est practica vera et pulchra et est notabilis. Quid si hanc examinationem non fecerit: certe aliquid de substantialibus videtur omisum. vsus tamen et comunis practica hoc non patitur: sed satis est assignare terminum congruente per distantiam loci vbi est vel vbi habitare puenit. vbi citare sufficit. vt. l. i. §. i. ff. de libe. agno. et. l. ij. §. domu. als ptoz. ff. de dam. infe. Quid si infra terminu coparet aliquis et dicit citatu abesse petens sibi terminu prorogari vt citatu inueniat: et denunciet an sit audiendus? Responde. ille videtur excusator veniens ad allegandum causas absentie: ideo audiendus est faciendo fidem de absentia. quo facto si petat terminum vt eum inueniat et ei denunciet audiendus est. C. vbi de cri. agi oportet. aut. qui in prouincia.

Sed quid si talis reuertens dicit se illum diligenter inquisiuisse: et non potuisse inuenire vbi esset? Respon. qd procedit iudex tanq; contra contumacem. nam post illam dilationem auditur ille si veniat vel mutat legitime. als sec. vt dicta aut. qua in prouincia. hic autem neutrum faciat Sed an predictis modis potest quis citari vbiq; citaz extra territorium ciuitatis. quod videtur. C. de epi. et cle. loes. §. si vero apparitor. et de offi. prefec. vt. l. ij. vbi subditum suum quis citat etiam extra territorium existens In contrarium est casus extra de re iudicata. ca. pastora lis. vbi declaratur qd imperator per se non potest citare esse qui est in terris ecclesie: sed debet superiori denunciare vt ei denunciet. Cy. in quadam disputatione dicit qd illud fuit compositum per errorem canonistarum. sed cum illa decretalis fuerit facta in generali concilio vbi est copia magna intelligentium. non est verisimile qd in illo capitulo fuerit erratum. vnde temeraria est dicta huius. vnde dicit paulus de leaza. in dicto. c. qd ille qui est iudex alicui ratione domicilij potest citare illum extra territoriu quacumq; citacione. cum talis absens alium isto superiore non habeat per quem citari possit. et ita loquitur iura predicta. Si vero loquimur de subiecto ratione delicti vel contractus sic accidens. et tunc talis iudex non citat extra territorium. vt dicto. c. pastoralis. et hoc quo ad executione faciedam in rebus que als non sunt in territorio citatis: vt extra de foro compe. c. romana. §. contrahentes. li. vi. Scilicet primum membrum ratione domicilij placet. sed secundum dicitur. primo per dictum. §. contrahentes. vbi fit citatio extra territorium etiam quo ad prononciatione de mittendo in bonis qd non sunt in territorio citantis. Secundo quia directo est contra casum huius constitutionis. et qd sic intellexerit imperator patet. quia citacione factam de rege roberto existit extra territorium assertit legitime factam. et loquitur hic de citacione facta a quocumq; qd est iurisdictioni. id est in causa capitali. et si dices hoc imperator non potuit: concedo in terris ecclesie. Sic ergo qd papa potest citare quolibet vbiq; existit ntem: qd ipse est vbi citatus: quia cuius est terra et plenitudo eius orbis et. vt extra de iudi. c. i. in cle. Item per vniuersum imperium officialis. qui preest vni. puincie potest citare homines existentes in qualibet prouincia imperij: quia hoc faciet auctoritate imperatoris. vt. d. l. omnes. §. si vero apparitor. et. d. l. ij. de offi. prefec. vbi. et. hic. sed imperator vel alius princeps secularis non potest citare quem in terris ecclesie: et tunc illas terras sibi libere reseruauit. vt. d. c. pastoralis. debet ergo scribere superiori illius loci vbi persona citanda moratur vt notificet sibi: vt ibi. et. ff. de requi. re. l. i. §. i. l. qd si ille iudex rescribat qd non vult ei notificare. videt qd non imputetur hoc reo: qd per eum non est factu. vt. ff. qd vi aut clam. l. i. sed fm hoc iudex non potest expedire processum ergo dic qd habeatur tanq; legitime citatus: licet tunc ipse de se non impediuerit citacionem fieri: impediuit tamen defensor eius. s. suus superior: quod sufficit. extra de elec. c. causam. in cle. ibi verum si per appellationem vel suoz et. Mel dic qd propter eius negligentia poterit ipse iudex citare per edicta vel nuncium sicut si esset in eius territorio. ar. C. vbi in rem ac. l. ij. et de iudi. l. nulli. et qd ibi nota. et hoc plus placet michi. Quid si in primo termino citatus coparet et postea se absentiauit qualiter citabitur? Responde. aut prima citatio fuit facta simpliciter qd coparet super tali negocio responsurus: et tunc veniendo satisfacit primo termino. et eade solentate est citandus hac secunda citacione sicut in prima. vt dictum est. §. in glo. super verbo super dicto crimine. aut prima citatio facta fuit magis

Extraneantes

extense dicendo q^u veniat responsurus super tali negotio
r ad procedendum in causa predicta vt iuris fuerit vsq^{ue}
ad finem: tunc veniendo non satisfecit termino nisi sit vt q^u
ad finem: quia tunc est intelligendum vt fiet in conspectu
iudicis. ideo tunc sufficit citatio per preconem ipsam ci-
tando per ciuitate
q^u talis iudex facit
citare tale ruceniz
si nō cōparet proce-

publice⁹ propositum cita⁹

detur in causa. aut enī erat presens in ciuitate r nō cōpa-
rer: r talis proclamatio artat eū. l. si eo tempore. C. de re-
mis. pig. aut non erat presens r ex eo q^u se absentant a ci-
uitate erat cōtumax ex hūte prime citationis: r ex hoc q^u
motari d^z in ciuitate vbi est curia: licet in quoloco sit in
certū sit. Sic etiā admittit citatio per preconē quando est
incerta persona que citatur. vt dicam. Inec ob. predictis.
C. de bo. aut. i. f. l. i. p. f. Lea. et aut. ei. qui. et in corpore yn-
de sumit. q^u ibi promisit et iurauit de iudicio sibi magis
respectu partis vt ei cōmittat obligatio ad interesse. vt. ff.
si quis cau. l. ij. in fi. q^u respectu iudicis vt dicat cōtumax
si ibi non est. ideo debet solēnter citari facta inquisitione
vbi esse dicit: cōsulo tñ ad fugiendū predicta q^u reo cōpa-
rent: in primo termino in causis in quibus non est locus
detentioni vt ei dicatur a iudice vt certum locum in ciui-
tate eligat vbi sit citandus. sicut enī potest eligere domici-
liū. vt. ff. ad muni. l. domicilii. et. l. nichil. ita pōt eligere q^u
ad certū actū. Quidā autē precipiūt tali sic cōparenti: q^u
est lex ex longinquo vt singulis dieb⁹ r horis quibus red-
ditur ius cōpareat corā eo. et q^u de citatione que fit p^{er} pre-
conē facta est mentio: quero quando licet per preconē ci-
tare. quidam dicunt q^u citare licet reum nō actorem. vt. C.
quomo. et quan. i. u. aut. qui semel. r ita videri tenere Spec.
in titu. de cita. §. sequit. circa prin. Sed certe ratio posita
in aut. qui semel. s. q^u vor pconis paucis innotescit: ē cōis
ad actore et reum. Unde dictum Specu. potest esse verum
in eo casu quo reus potest esse in loco. vt dixi. dic ergo aut
est citanda psona certa q^u pstat de eius interesse: aut igno-
ratur quis sit ille cuius interest. primo casu ipsa persona
citanda est noiatiū. ff. de ven. inspi. l. i. §. pe. Sed qualiter
aut est certū vbi sit nec alibi est ex virtute citationis r non
pōt citari per preconē id est vocē preconis. vt. d. aut. q^u se-
mel. aut d^z eē in aliquo loco hūte citationis sed ignoratur
loc⁹ loci: quia nescitur in qua parte sit ciuitatis: r tūc suf-
ficit citatio per preconem. vt. §. ostēsum est. vt. l. si eo tem-
pore. C. de remis. pig. cum ista citatio nō p iudicet nisi pre-
sentib⁹ vt ibi patet. facit quod not. per Inno. extra de ma.
et obe. c. fi. et hoc nisi citāda esset aliqua multitudo. C. de
decu. l. ij. li. x. et no. per Inno. in. d. c. fi. extra de ma. r obe. ff.
vero ignoratur que sit persona cuius interest citari: r tunc
sufficit citari per preconem. vt. l. si vacantia. C. de bo. vac.
li. x. et. d. l. si eo tempore.

a **Publice.** solā ppositiōne requirit. sed de iure cano.
debet prius verbo litteras legendo in aliq^u publico loco ci-
tari: postea littere debent affigi publice. scz in foribus ma-
ioris ecclesie. vt. c. i. extra de iudi. in cle. hic enī circa locū
loquitur large q^u sufficit publice. pponi i loco vbi ius red-
ditur. vel in foro mundinarum: vel alibi vbi moris est pu-
blice fieri preconia. vt in. ij. cōsti. C. circa fi. ibi edictis ex
more propositis. q^uo tempore edictū fiet affixum ibi non
exp^{er}untur. vnde erit arbitrio iudicis. vt. ff. de iure delibe.
l. i. sufficit autem in actis scriptum esse q^u edictum fuit pu-
blice propositum in tali loco: nec est necesse scribi q^u tanto
tempore stetit: nec etiam presumitur inde sublatum cum
hoc facere sit delictum. vt. l. si quis id quod. ff. de iuris. om.

in. cauti⁹ tamē esset si quis de hoc faceret fieri scripturas
preconia etiam debent fieri in locis publicis et cōsuetis
vt dicit consili. C. circa fi. et sufficit q^u pco referat se p^{re}co:
nizasse per ciuitatē in locis publicis et cōsuetis etiam sibi centi
non exp^{er}unt locs. nam talia loca cōsueuerūt esse noto:
ria et sic exp^{er}io se p^{re}co
non est necessaria
nizasse.
vt. ff. de contrahē.
emp. l. cum seruo.

§. si. et sic obseruat consuetudo r c.

b **Citata.** persona vel ciuitas.

c **Citatum.** corpus vel collegiū. sed qualiter hoc fiat in
citatione que fit per edictū clarū est cū ibi sufficiat. pposi-
tio in loco publico vt in pcedētū glo. Sed cū fit per nun-
cium vel per epistolam quē citabit nuncius eius vel cū
litteras presentabit. Jo. an. extra de conce. preben. c. si. ca-
pitulum. lib. vi. dicit q^u requirat eum qui habet conuoca-
re tale collegiū q^u illud congreget more solito. q^u si se in-
cluderet vel impediret ne fieret ppositio vel presentatio
perinde est ac si esset facta. quod sat⁹ placet. potest etiam
dici q^u sicut vnū hominem singularem quis potest cita-
re licet solum caput eius respiciat r non aliud. potest. ff.
de in ius vo. l. sat⁹. et ar. l. cū in diuersis. ff. de reli. r sump.
fu. sic etiam quis vniuersitatē potest citare citando caput
eius hoc est illos qui presunt vniuersitati ciuitati cōmu-
nitati vel collegio. vt. l. municipibus. ff. de condi. et de. po-
test etiam dici q^u sicut tutor potest citari in causa pupilli:
ita hoc modo rectores in causa vniuersitatis. argu. ff. de
pac. l. item magistris. r. l. sequen. r de administra. tut. l. i. §.
sufficit. Sed tu dices illud verū est quando cōmissio fie-
ret de citando tutorem. sed si fieret de citando pupillum
an sufficiat citare tutorem posset dubitari. r ideo consiliū
est q^u fiat cōmissio de citando tutorem et pupillum: r de ci-
tando rectores administratores r vniuersitatem. tūc sine
dubio sufficit citare rectores. potest etiā dici q^u sufficiat q^u
nunci⁹ per terrā clamet q^u ipse ex parte talis iudicis citat
talem vniuersitatē. cū enī talis citatio fiat de multitudine
sufficit fieri per preconem vt dictum est. §. in glo. sup. ver-
bo. edictum. per citationes autē istas que sunt de rectori-
bus vniuersitatis vniuersitas constituitur contumax fi-
cte. non autem dicitur vere contumax quasi dolose occul-
tans se. ff. de re. iu. l. non potest dolo carere.

d **Neglexerit.** vere fecte seu presumptiue. hec enim con-
stitutio non requirit q^u quis sit vere contumax. quod pat-
et ex modo citandi per edicta de qua citatione non con-
stat q^u ad noticiam citati perueniat: et hoc nisi iudici con-
stet hoc ad citatū nō peruenisse vel ipsum fuisse legitime
speditū quo minus veniat: r tunc sicut pceditur: pso iu-
re nullum esset: quia deest substantiale. nam non vere nec
fecte negligit: quod requirit hec lex. et no. per glo. ff. de re
iudi. l. questū. et fuū opt. pla. in. l. contumacia. §. si. e. ritu.
Sed quid si in termino citationis compareat aliquis ex-
cusator dicens citatum fore absentem. r ita q^u non potest
in eius noticiam peruenire: vel quia est legitime speditus
et iudex vltra pcedit an valeat? Dic q^u si excusator obtu-
lit se probaturū et iudex contempsit q^u processus est null⁹
quasi per iudicē steterit quominus fiat. alio sec⁹. facit ex-
tra de appellatio. interposita. saluum tamen est ius par-
ti petende restitutionis ex causa iuste absentie. C. quomo-
do et quando iudex. l. ab eo. et. ff. de in. inte. resti. l. si. et q^u
ibi not. An autem sit necesse q^u in termino quis contra ci-
tatum se presentet vt neglexisse dicatur. Respon. nō cum
pceditur per inquisitionem factam ex officio: vt per denū-
ciationē cum iudex sedens semper sit pfecto. sed cum per

Accusa-
tore des-
stenta
vel de-
functo
pot. iu-
der. pce-
dere.

accusationem pceditur secus videtur ad similitudinem
causarum civilium. vt. C. de iudi. l. pperandū. Si. sed in cri-
minalibus hoc est diuersum. quia accusatore desistente vt
defuncto potest iudex procedere. vt. C. de aboli. l. ij. r. ff. de
pub. iu. l. pe. in pn. nam si constaret qd iudex vellet ibi sup-
plere defectū par-
tis sufficeret. Et id
quidam i partib⁹
italie faciunt sibi
concedi licentiam
ab accusatore vt eo
absente possint ex-
pedire. pcessum. et
tunc constat qd partis supplet defectum. in casu tamē hu-
ius constitutionis constat qd hoc non requiritur cum pos-
sit sine figura iudicij procedi.

a ¶ In termino. ex hoc qd in singulari numero loquitur
patet qd vnus tantum terminus suu assignatus. ex quo pa-
tet qd in his in quibus potest pcedi sine figura iudicij ter-
minus intelligit pemptor. etiā si nō expumat. facit extra
de verbo. sig. c. i. p. Si si iudex sua voce admoneret eos
vel aliquē ad audiendū sniam intelligit pemptorie. C. quo
modo et quando iudex. in. l. ij. r. ibi not. als pemptorie di-
ci d. vt dixi. s. in glo. sup verbo dicto crimine. Itē admo-
nitiones r. pstationes que fiunt extra iudicium intelli-
guntur pemptorie cuz semel sufficit fieri. l. i. i. s. impe-
rator. ff. de le. l. i.

b ¶ Personaliter. hoc est verum in crimine vbi est pena
infligenda in corpus.
c ¶ Legit. vt p. pcuratorē vt syndicū. r. sic videt casus
qd i causis capitalib⁹ i qd pot ferri snia i absentia admittit
pcurator. qd tenet Dy. in s. ad crimē. p regulam positam
in. l. ferui quocq. s. publice. ff. de pcur. r. dicebat qd vbi p
statuti i causis capitalib⁹ pot dānari absens pot interue-
nire. pcurator: qd nō placet. nā etiā de iure antiquo repe-
rit in casib⁹ qd absens pot de capitali crimine dānari i casu-
bus specialib⁹. C. de pe. l. ne diu. r. ff. ad. l. cor. de sicca. l. le-
ge conelia. ver. et qui hoc crimen. s. m. vnum intellectum.
Itē in causa appellationis aliter absente lite nō cōtestata
pot deueniri ad diffinitiuā. C. de temp. ap. l. si. s. illud. r. tñ
tūc nō admittit pcurator. vt. ff. an p aliu causa appel. l. i.
Itē pcurator rei debet satisfacere iudicatū solui. nisi a di-
ca satisfactione a domino fuerit releuatus. vt in l. de sa-
tisda. s. si vero dominus. sed dic qd pcurator: non pot satis-
dare. nec dñs a satisfacendo releuare eum potest. Item qd
dy. dicit de statuto est aduertendum qm statuta italie cō-
ter permittunt dānari absente ppter contumaciam tm.
sed si admitteretur pcurator: tā non esset contumax. non
obstat s. publice. nam vbiunqz posset dānari absens de
iure cōmuni: iudex debet ex officio perquirere veritatem
pro vtraqz parte. vt. C. quomodo et quādo iudex. au. l. qui
semel. r. de appel. l. ampliorē. s. l. et dicam statim in glo.
super s. bo receptionem. als examinationem. merito qui
libet excusans innocentiam auditur non vt pcurator:
sed vt quilibet. r. hoc qd dicit ibi tex. qdus verba faciunt.
r. c. ex eo qd dicit qdus/apparet qd non requirit qd sit pcur-
rator: r. hoc dixi in s. ad crimen. in. l. penul. ff. de pub. iudi.
non obstat hec littera. qd exponit qd intelligit eo casu quo
pena a relegatione infrauenit imponenda. et intelligitur le-
gitime. scilicet per procuratorem eo casu quo venit ipo-
nenda pena a relegatione infra. quod potest esse in his q
ipsum crimen quoquo modo tangunt. vt. s. dixi in glo. su-
per verbo tangunt. Item ad ipsum crimen potest referri.
r. dic personaliter id est quando aliqua persona citata est

legitime vel quando procedit contra aliquā cōmunitatē
vel corpus vel collegium. r. sic not. casum qd etiam vniuer-
sitas in capitalibus respondet per syndicum. vt. C. de re-
milit. l. cōcellatores. lib. xij. et no. per Cy. C. qui ac. nō pos-
l. ij. et eodem modo est casus si per vniuersitate m fieret ac-
cusatio possit pce-
qui per syndicum
cum hic loquitur ge-
neraliter ex parte
rei et actoris. vt di-
xi. s. in fi. glo. super
verbo dicto crimi-
ne. licet Dy. r. Cy.

Uniuersitas in
capitalibus p
syndicū
videt.

esse: vel lrs foret legitime
contestata r. tam ad receptio-
nem r. testium et eorum pu-
blicationem r. et sequentia
cōmuniter dicunt cōtra. in. d. l. ij. r. ill. ff. de accu. s. fi.
d ¶ p. inde. non tamen per omnia et sic gratia contra-
rietatis tollende. non enim sic potest fieri. executio in ab-
sentem sicut in presentem. de qua executione hic dicitur
et dicitur. et idem in oibus que in absentē nō cadunt sicut
in presentem. de hoc multū not. glo. ff. ad le. in l. pecu. l.
sacrilegij. vbi autem contrarietas nō resultaret perinde
esset quo ad omnia: scilicet quo ad tempus: quo ad mo-
dum: r. quo ad ceteras qualitates. r. idē in ceteris aduer-
bis r. nominibus significandis similitudinem. vt. ff. de
su. et c. le. l. a filio. s. testator.

e ¶ Contestata. contumacia de qua dixit et vna parte
equiparatur personali presentie et lris cōtest. ex alia par-
te. nec enim sufficeret quē esse presentem nisi lris esset con-
testata quādo ordinarie proceditur. nec sufficeret lris cō-
test. nisi quis esset presens. l. absenti. m. ff. de pe. r. hoc in ca-
pualibus. in alijs secus. vt not. in. d. l. absenti. m. et ibi di-
xi. r. no. diligenter qd vbiunqz absente potest dānari per
uenitur ad diffinitiuam antelit. contest. quia illa cō. ma-
cia habet vim contestationis. vt. C. vbi in rem ac. l. ij. r. sic
puto actionem perpetuari etiam pro actore si ipse esset cō-
tumax seruatis omnibus cōditionibus que ponunt i au. l.
qui semel. C. quomo. et quan. in. c. i. talis contumacia ha-
beat vim cōtest. lit. pro vtraqz parte. quod patet: quia p
vtraqz parte iudex examinat causam.

f ¶ Receptionē. hoc facit pro vtraqz parte. nā iudex debet
perquirere veritatem pro vtraqz parte. vt in au. q. semel.
C. quomodo et quando iudex. ibi. perquisita veritate r. c.
potest etiam absentem absolueri. C. de iudi. l. prope-
randum. s. sin autem ex gestis. maxie in causis capitalib⁹ vbi
etiā si post sententiā appareret de innocētia debet iudex
principi scribere. ff. de questio. l. i. s. si quis vltro. Item ex
hoc apparet qd ex sola cō. macia de iure cōi quis nō habe-
tur pro confesso. vt dixi in. l. lex cor. s. fi. ff. ad fil.

Confes-
sionem
nō indu-
cit de iu-
re cōi so-
la contu-
macia.

g ¶ Publicationem. no. in casibus in quibus potest pro-
cedi sine figura iudicij requiri publicationē. Item no. in
crimibus publicationem fieri. Item no. procedi ad re-
ceptionem et publicationem testium ite non cōtestata.
etiā contra eū qui nō est vere cōtumax: quod est cōtra ea q
not. Dy. ff. de dam. infect. l. iij. s. quotiens. et sic faciunt p
no. et his que ibi diximus.

h ¶ Sequentia. vt probatōes testium. productiones in-
strumentorū r. allegationes. vt. C. de iudi. au. iudem. et
ad interrogatōes testiu pro de clarādis dicit eoz. si que
essent obscura cōclusionē in criminalib⁹ nō puto fidā: im-
mo qn cūqz qd se vellet defendere d. audiri. vt. l. vni. s. co-
gnit. arum. ff. de questio. et arg. l. de questio. in fi. intelligit o m
actori dādas duas dilatōes: reo tres cu aliqz cause cog-
nitōe. l. fi. ff. de se. alias dilatōes dabit iudex cū maiorī cause
cognitōe: hāc m puto sufficere qd videat iudex dilatōes
postulari. p veritate nō causa differēde litis. r. hoc mō d. z

intelligi. Cogniturus. de effectu aut publicatiōis dixi ple
ne in repetitione quā feci d. auf. qui semel. C. quō r qñ iu.
a. Diffinitivā. videas ergo casum in q̄ absente reo pōt
negociū liquidari r diffinitivē pñciari in crialib⁹ simi
le. C. de pe. l. ne diu. r. ff. ad. l. cor. de sic. l. lex comelia. ver.
et hoc crimen. fm
vnam lec. in capi
talibus hoc erat d
iure antiquo. vt. ff.
de pe. l. absentem.
in ciuilibus vero

q̄ ad diffinitivam⁹ sententiam
et eius executionem⁹ proceda

qd iuris sit actor absente vel reo. dic vt. C. quo. r qñ iud.
auf. qui semel. r. C. de iudi. l. pperandū. §. i. cum seq.

b. Executionē. hic est casus q̄ pes non est iterū citanda
tpe executionis. qd est verū si p̄ sniam liquet ex. utionem
sic eē faciendā. vt si cōdēnatio facta sit in rē vt ipsa res ca
piatur r vendat. vel si est facta cōdēnatio in psonā vt pso
na capiatur r puniatur. solū em̄ hoc est necesse sciri q̄ sit il
la psona cōdēnata. r ideo erigit ab eo qdā cōfessio sup hoc
r proceditur ad executionē. als sec⁹. sicut erat cū capiebatur
aliquis aduocatus. vt. ff. de custo. reo. l. diuus. ver. r si di
uus pius. et ibi dixi. Si aut cōdēnatio esset facta in pecu
nia r. p ea caperetur r viderent reo. r vna res. p alia. tūc
bz pars citari. qz in hoc certa cause cognitio requirit. vt. l.
a diuo pio. §. si in venditione. ff. de re iudi. r ibi dixi.

c. Procedatur. Inuit q̄ iudex habeat necesse facere hoc
in cōtrariū videt. l. nō quicqd. ff. d. iudi. r. C. quo. r qñ iu.
l. i. So. instantia cause crialis est biennium. vt. C. vt intra
cer. tem. cri. q̄ sio termi. l. i. vñ non cogitur sententiare nisi
prope finē biēniū. vt. C. de iudi. l. pperandū. §. hmoi. r not.
C. quo. r qñ iu. l. i. Et sic no. p assessorib⁹ quib⁹ limitatur
certū tps ad finiendū p̄cessum: q̄ non possunt ante expe
dire nisi prope finem termini: r hoc vt non cogantur an
te sententiare. ea autē lata executionem coguntur facere
fm formā. l. si quis intra. C. de bo. dam. r etiā in personā
si haberi potest. l. cum reis. et. l. si vindicari. C. de peñ.

d. Legib⁹. hec ē q̄tra p̄sa i q̄ p̄mit clausula derogatoria
et nō obstantib⁹. clausula hec non obstantib⁹ quid ipor
tet dicendū est: nā qñq̄ refertur ad iura municipalia ciui
tatis: quo casu aut procedit iura derogatoria r est neces
saria clausula non obstantibus. vt. C. de preci. impe. of. l. q̄
stiens. et ibi no. r sicōtra ius vel vtilitatē publi. l. si. et ibi
no. r. ff. de consti. pun. l. i. in fi. et ibi nota. Sz an necesse sit
q̄ dicatur notatim nō obstantē tali lege. glo. in. d. ll. dubitat
sed glo. in auf. hoc inter liberos. C. de testa. videtur tene
re q̄ sit necesse exprimi. Itē no. ff. de le. iij. l. si quis. in pun.
Alij q̄ nullo modo req̄ratur. vt. ff. de excu. tu. l. idem vlpia
nus. §. i. sed ibi tutela est onus tpale. r ideo de facili pōt
remitti: nec hz precedētē legē derogatoriā. vt. C. de pre.
impe. of. l. quotiens. als est necesse q̄ dicatur non obstantē
tali lege. Sed puto q̄ sufficiat si dicatur non obstante ali
qua lege derogatoria: vel q̄ hoc fieri. phibeat r sitia. hoc
em̄ est expresse mentionem facere de certa specie legum.
non em̄ est necesse q̄ nominetur lex: hoc em̄ esset nomina
tim et singulariter mentionē facere: r hoc non requiritur
vt. d. l. si quis. in prin. r ibi declarau. r hoc cum impera
tor rescribit ad priuatā vtilitatem alicuius. sed si ipse re
scriberet ad vtilitatem publicā: videtur contra omnē legē
constrariā dispensare. vt. ff. de re iudi. l. quidā consu
lebat. in fi. ratio: quia tunc nulla precedit clausula dero
gatoria. nam. l. rescripta. r. l. nec dānosa. C. d. preci. impe.
of. habent in se clausulā derogatoriā solum ad rescri
pta ad vtilitatem partium concessa: et ideo si imperator
aliquid statuit ius cōmune corrigendo: non est necessa

ria clausula illa: nō obstatē aliqua lege: quia coipso q̄ po
steriores condit contrarias: priores videtur tellere. vt. l.
non est nouum. et. l. nā et posteriores. ff. de legi. et. de cō
sti. c. i. lib. vi. hic ergo ista clausula non fuit necessaria: nec
est dubium quin possit tollere ius cōmune: etiā si prece
dit aliqua clausu
la derogatoria. nec
ob. C. de legi. l. hu
manū. r qd ibi no.
Quid ergo dices
in statuto si prece
dit aliud statutum habens clausulā derogatoriā: an
sit necesse q̄ fiat sp̄alis mentio de primo? Puro q̄ sic arg.
d. l. si quis. in prin. et dixi in repe. l. omnes populi. ff. de iu
sti. et. iu. et pro hoc facit: q̄ quicquid iuris sit in principe
aliqua ratio est in populo. nā sicut priuatus premit
tit illā clausulā timens ne instigati vel deceptioe ali
quorum ad aliud inducatur. ita populus vel vniuersitas
videtur timere cum equiparetur priuato: que ratio cessat
in principe ius condente. Sed si statutū precedens non
habet clausulā derogatoriā eodē modo per sequēs statu
tum contrariū primo primū videtur sublātū eadem ras
tione. r hec vera si precedenti iura sunt omnino contraria
si autem per aliquā limitationē vel distinctionē adiuua
ri possunt: non tollentur. vt. d. l. nā et posteriores. nā auf.
offeratur. que dicit specialiter satisfandū restringitur
ad eū qui non possidet imobilia. vt. l. sciendū. ff. qui satisfi
da. cog. Sz quero si in lege noua est dictū non obstante ali
qua lege. an per hoc tollatur ne per priores limitetur r di
stinguatur? Respon. non: sed intelligitur non obstante le
ge aliqua: scz contraria que non possit cum hac sustineri.
vt in auf. de suc. ab intest. circa prin. in glo. super verbo:
vacantibus. pro hoc facit. C. cōmunia de suc. auf. itaqz. in
eo q̄ ibi disputatur an sit correcta. l. de emāci. et ex hoc
p3 q̄ modus procedendi in hac constitutione inductus
non hz locum in casu. l. C. si quis im pe. maledixit. nā cum
ibi sit specialiter prouisum per hāc. loquentē generaliter
de crimine lese maiestatis et cō tangentibus: non vi
detur propter hoc ei derogatiū. pro hoc facit in auf. hec cō
stitutio interpretat cōstitutio. r. c. col. viij. nā p illā intelligit
sublata. l. si. C. de sacrosā. ec. q̄ generaliter loq̄tur. nō autē
p̄sō sp̄alis q̄ est in auf. vt ecclesia romana. col. ij. r probat
C. de sa. san. ec. auf. q̄s actione. l3 glo. in illo variet. sed si
in lege noua diceret: non obstantē aliq̄ lege q̄ generaliter
sp̄aliter in p̄sō loq̄tur. tunc. d. ll. non distinguerent nec li
mitarēt legē nouā. nec haberet locū. l. nā et posteriores. ff.
de legi. r hec vident vera r vtilia. Sed cū in hac p̄sōne sit
data iudici licētia. pcedendi sine figura iudicij. q̄busdam
aut in his q̄ in sacris scrijnīs militat est p̄cessum vt imo
do. pcedendi p̄rogatiua gauderent. vt. C. de p̄po. sac. scri.
l. in sacris. an eis in casib⁹ in hac p̄sōne p̄p̄heñs hec pri
uilegia cōseruabunt: Videtur q̄ non ex eo q̄ sic dixit cu
iuscūqz stat⁹ vel dignitatis r. Sed hoc non facit: qz hic de
statu r de dignitate generaliter fit mētio: ibi cuiā dīgni
tati vel ordini sp̄aliter indulgent aliq̄ priuilegia. r sic il
la tanq̄ sp̄alis magis debet limitare hāc posteriorē: vt. §.
dictū est. e contra videtur: nā illa loquit in oib⁹ causis cri
minalibus r ciuilibus generaliter: hec sp̄aliter in crimine
lese maiestatis: r id tāgentibus: r sic videt q̄ hec vt sp̄a
lis limitet r restringat illā: qd dicemus: dubiū est in hoc
q̄ p̄ma magis sp̄alis est quo ad quid. f. quo ad p̄sonas. r
ē magis generalis quo ad qd. f. q̄ ad cās. hec e contra est
magis generalis quo ad p̄sonas: r magis sp̄alis quo ad
cās. an scdā limitetur per p̄mā: an p̄ma p̄cedatur: hec am

Criale
cāe lita
tia ē biē
nium.